

EXAMENSARBETE INOM TEKNIK,
GRUNDNIVÅ, 15 HP
STOCKHOLM, SVERIGE 2020

Ökad demokratisering av planeringsprocessen

*En analys kring segregation och ungdomars
inflytande i stadsplanering*

REBECCA ADLER

CAMILLA WRIGHT

Title	Increased democratization in the planning process - An analysis of segregation and the influence of young adults on urban planning
Author(s)	Rebecca Adler and Camilla Wright
Department	Department of Sustainable Urban Planning and Design
Supervisor	Malin Hansen
Keywords	Urban Planning, Segregation, Young adults, Citizen consultation, Democracy, Public participation, Public influence, Järvalyftet

Abstract

Segregation has recently been a subject of matter in the political debate. The government has been working on a strategy to actively work against increased segregation, in hopes of reducing the gap and creating a safer Sweden. One particular aspect that the government is focusing on is to increase democratization in the planning process, where one approach to increase the public participation is through citizen consultation. The purpose of this study is to examine what part public participation plays in the planning process in order to increase the democratization of society, focusing on segregated areas. Further, since today's young adults are the inhabitants of the future, the report will also analyze this generation's participation in urban planning processes. The study aims to answer the below two questions;

- What is the extent of public participation and public influence in segregated areas?
- What is the extent of young adults participation in the planning process today and how can the engagement be encouraged throughout the planning process?

In order to answer the questions posed we have decided to carry out a literature study based on previous research about public participation and segregation, as well as a case study about the city planning project Järvalyftet. We have also chosen to hold interviews to collect empirical data, these with Moa Tunström, Nazem Tahvilzadeh and Sofia Wiberg. A significant conclusion which is drawn is the fact that the term segregation per definition is not a problem, but rather that the problem lies in the negative consequences that follow. The study implies that there is an existing public participation in segregated areas, but not in the same extent as in areas with a higher socioeconomic class. Another conclusion based on Järvalyftet, is that public participation doesn't necessarily lead to public influence. Misunderstanding can occur in the transition between public participation and public influence, since citizens and involved stakeholders have different ideas about public influence. An increased interest among young adults towards urban planning needs to be created to increase their influence. By opening more forums where they are encouraged to express their opinions on planning issues, both interest and commitment will increase.

Titel	Ökad demokratisering av planeringsprocessen - En analys kring segregation och ungdomars inflytande i stadsplanering
Författare	Rebecca Adler och Camilla Wright
Institution	Institutionen för Hållbar Samhällsplanering och Stadsutformning
Handledare	Malin Hansen
Nyckelord	Stadsplanering, Segregation, Ungdomar, Medborgardeltagande, Demokratisering, Medborgarinflytande, Järvalyftet

Sammanfattning

Segregation har på senare tid blivit ett ämne som allt mer diskuterats inom den svenska politiska debatten. Regeringen har arbetat fram en strategi för att motverka en ökad segregation, med vision att minska klyftorna och skapa ett tryggare Sverige. En aspekt som regeringen fokuserar på är att öka demokratiseringen i planeringsprocesser, där ett tillvägagångssätt för att öka medborgarinflytande är medborgardialoger. Syftet med denna studie är att undersöka vilken roll medborgarinflytande har i planeringsprocessen, för att öka demokratiseringen i samhället, med fokus på delaktighet i segregerade områden. Då framtidens invånare är dagens ungdomar, kommer studien vidare att titta specifikt på ungdomars delaktighet i stadsplaneringsprocesser. Vi har valt att basera vår studien på två frågeställningar;

- Hur ser medborgardeltagande respektive medborgarinflytandet ut i segregerade områden?
- Hur ser ungdomars deltagande i planeringsprocesser ut idag och vilka initiativ tas för att öka deras inflytande?

För att kunna besvara våra frågeställningar har vi valt att göra en litteraturstudie baserat på tidigare forskning kring medborgardeltagande och segregation, samt en fallstudie av stadsplaneringsprojekt Järvalyftet. Vi har även valt att hålla intervjuer för att samla empiriskt data, dessa utförda med Moa Tunström, Nazem Tahvilzadeh och Sofia Wiberg. Utifrån studien kan det konstateras att begreppet segregation per definition, inte är ett problem. Problemet ligger i konsekvenserna som följer, däribland diskriminering och arbetslöshet. Studien pekar på att det finns ett medborgardeltagande i de segregerade områdena, men i lägre utsträckning än i områden med invånare av en högre socioekonomisk klass. En slutsats baserad på Järvalyftet är att medborgardeltagande inte nödvändigtvis behöver leda till medborgarinflytande. Det är vid övergången mellan deltagande och inflytande som missförstånd kan uppstå, då medborgarna och involverade aktörer kan ha olika uppfattning om medborgarnas inflytande. Ett ökat intresse hos ungdomar gentemot stadsplanering måste skapas för att öka deras inflytande. Genom att öppna fler forum där de uppmuntras att uttrycka sina åsikter om planeringsfrågor, ökar både intresse och engagemang.

Begreppsdefinitioner

Segregation:

Segregation är ett komplext begrepp och det finns många olika tolkningar och definitioner (Tunström & Wang 2019; Boverket 2004). Ett sätt att se på segregation är att det handlar om att göra med en uppdelning av människor som kan ske med avseende på demografi, etnicitet och socioekonomisk klass (Delegation mot segregation 2020e). Människor dras till de som liknar en själv oavsett om det gäller boende, arbetsmarknad eller skolor, och vilket leder till att man lever avskilt från andra grupper i samhället. När man pratar om segregation behöver det inte endast handla om en stadsdel som ses som segregerad, utan egentligen kan man prata om segregation utifrån olika geografiska skalor, såsom hela kommuner eller regioner (Tunström & Wang 2019).

Socioekonomisk segregation:

Den socioekonomiska segregationen är den variant av segregation som är den vanligaste i Sverige (Delegationen mot segregation 2020e). Människor som har olika sociala grupper, olika inkomster och yrken lever sina liv på olika håll i samhället. Denna separation medför att människor får olika förutsättningar.

Utsatta områden

Definitionen av utsatta områden är utförd av polisen (Rankka 2018). Ett geografiskt område som kännetecknas med en låg socioekonomisk klass där kriminella har stort inflytande på det lokala samhället. Polisen har delat in begreppet i tre olika delar, utsatta områden, riskområden och särskilt utsatta områden. Graden av utsatthet har ingen betydelse i denna studie, alla inkluderas i "utsatta områden"

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.1 Problembeskrivning	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.4 Avgränsning	7
1.5 Disposition	7
2 Metod	9
2.1 Fallstudie	9
2.2 Litteraturstudie	10
2.3 Intervjuer	10
2.4 Metoddiskussion	11
3 Segregation och medborgarinflytande	12
3.1 Segregationens olika dimensioner	12
3.2 Demokrati i planeringsprocessen	14
3.2.1 Medborgarinflytande	14
3.2.2 Medborgardialog	15
3.2.3 Ungdomars deltagande i planeringsprocessen	16
4 Tre forskares syn på medborgarinflytande och ungdomars deltagande	20
4.1 Intervju med Moa Tunström	20
4.2 Intervju med Nazem Tahvilzadeh	21
4.3 Intervju med Sofia Wiberg	24
5 Fallstudie Järvalyftet i Stockholm	26
5.1 Segregation i Sverige och Stockholmsregionen	26
5.2 Medborgarnas delaktighet i Stockholms planeringsprocesser	27
5.3 Svenska Bostäders roll i Järvalyftet	28
5.4 Protesterna mot Järvalyftet och ungdomarnas roll	29
5.5 Ungdomars röster under upploppen i Husby	30
6 Analys	33
6.1 Medborgardeltagande i segregerade områden	33
6.2 Ungdomars inflytande i planeringsprocessen	35
7 Diskussion och Slutsats	38
7.1 Diskussion	38
7.2 Slutsats	40

7.3 Förslag till vidare studier	40
Referenser	42
Bilagor	47

1 Inledning

1.1 Problembeskrivning

I Sverige har man sedan 90-talet kunnat se hur städer blir allt mer segregerade (Andersson 2017). Tillväxten i landet har ökat och befolkningens inkomster har stigit kraftigt (Delegationen mot segregation 2020g). Trots dessa positiva trender, har klyftorna mellan olika socioekonomiska grupper ökat. Klyftorna syftar dels på större skillnader i ekonomi, men även att socioekonomiskt svaga grupper bosätter sig på en plats och socioekonomiskt starka grupper på en annan.

Regeringen värderar arbetet mot segregationen högt på sin prioriteringslista (Regeringskansliet 2018). De har arbetat fram en strategi för att motverka den växande segregationen i landet genom att minska klyftorna i samhället och skapa ett tryggare Sverige. En aspekt som de fokuserar på är ökad delaktighet i demokratiska processer. Den svenska demokratin är stark, däremot finns det olikheter i politiskt inflytande. Det råder stora skillnader när det kommer till deltagande i politiken, dels inom de politiska valen, men även i processer mellan valen. En av skillnaderna som har framkommit är utbildningsnivå, det finns tendenser om att människor med högre utbildning i större utsträckning deltar i politiska processer. Arbetslöshet, inkomst och hur länge man bott i landet är andra faktorer som spelar in i denna åtskillnad. Lägre utbildningsnivåer och högre arbetslöshet finns generellt i områden med lägre socioekonomiska förutsättningar. Som konsekvenser av ett minskat valdeltagande tenderar det att skapa ungdomsarbetslöshet, upplopp och kriminella nätverk i förorten (Holmberg 2016). Deltagandet i politiska processer blir därmed en fråga på områdesnivå, och det finns en förväntan i samhället att ett ökat deltagande ska stärka demokratin generellt (Regeringskansliet 2018). Att dessa olikheter finns skapar problem då en del av befolkningen upplever att det är svårt att få sin röst hörd. Speciella satsningar har därför gjorts för att försöka vända utvecklingen i rätt riktning; där alla individer ska ha samma rätt till att yttra sina åsikter.

En viktig grupp att nå ut till och få engagerad i olika processer är ungdomarna. Bland de satsningar som har gjorts under senare år återfinns bland annat olika former av initiativ där ungdomars inflytande på samhällsutvecklingen stått i fokus (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). Denna studie är intresserad av att titta närmare på ungdomars engagemang och inflytande inom stadsplaneringsprocesser, och undersöka medborgardeltagandets roll i segregerade områden.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka vilken roll medborgarinflytande kan ha för att öka demokratiseringen i samhället, med fokus på ungdomar i segregerade områden och deras delaktighet i stadsplaneringsprocesser.

- Hur ser medborgardeltagande respektive medborgarinflytande ut i segregerade områden?
- Hur ser ungdomars deltagande i planeringsprocesser ut idag och vilka initiativ tas för att öka deras inflytande?

Studiens syfte och frågeställningar ska belysas genom en fallstudie av stadsplaneringsprocesserna kring Järvalyftet i Stockholm och ungdomars delaktighet i dessa processer.

1.4 Avgränsning

Vi har valt att avgränsa studien genom att fokusera på hur framförallt den svenska politiken agerar i frågan om medborgarinflytande kring planeringsprocesser. I ett flertal tidigare studier som undersökt ämnet används ofta alla åldersgrupper som underlag; vi har i denna studie specifikt valt att lägga fokus på ungdomars inflytande. Geografiskt fokusområde kommer i denna studie ligga på Järvafältet, då området klassas som ett av de mest utsatta områdena i Sverige. Vi kommer även specifikt titta närmare på medborgardialoger, och om det tenderar att skapa ett ökat inflytande. Segregation är ett brett begrepp som innefattar ett flertal olika aspekter och dimensioner; denna studie kommer till största del undersöka hur den socioekonomiska segregationen påverkas.

1.5 Disposition

Efter det inledande kapitlet tar studien upp vilka metoder som använts för genomförande av studien och hur de använts. Därefter kommer kapitel tre som består av en litteraturstudie, och är uppdelad i två delar. Den första delen tar upp segregationens olika dimensioner och vad de innebär. I andra delen får läsaren ta del av hur demokratin speglar sig i den svenska planeringsprocessen, där får man även en syn på hur arbetet går till för att involvera ungdomar i processen. Nästa kapitel innefattar en genomgång av intervjuerna med forskarna Moa Tunström, Nazem Tahvilzadeh och Sofia Wiberg, som studiens analys och diskussion grundar sig på. Kapitlet därefter är en fallstudie som består av en djupgående beskrivning av situationen i Sverige, framförallt Stockholmsregionen. Denna del går igenom segregationen som finns i landet, miljonprogrammet, samt information om Järvaområdet och Järvalyftet. Kapitel sex innefattar en analys som baseras på de två frågeställningarna som valts att användas i studien.

Kapitel sju består av en diskussion och slutsats, baserat på analysen. Även förslag till vidare forskning finns med.

2 Metod

Denna studie är framförallt grundad på kvalitativ data. För att skapa en förståelse för de frågor som studien fokuserar på har tidigare studier gjorts inom områdena segregation, medborgardeltagande och ungdomars inflytande. Studien baserades även på en fallstudie om Järvalyftet och olika aktörers medverkan i denna process, och här samlades data in genom dokumentstudier. Som ett sätt att få ökad förståelse för de frågor studien behandlar genomfördes även som komplement till detta tre semistrukturerade intervjuer med forskare som har kunskap inom berörda ämnesområden. Nedan beskrivs de olika valen av metoder samt tillvägagångssättet mer i detalj.

2.1 Fallstudie

Forskningsstrategin fallstudie kan användas som underlag för forskning och för att studera specifika fall (Gummesson 2003; Forskningsstrategier u.å.). Fallet som studeras ska ha en tydlig avgränsning (Forskningsstrategier u.å.). Användningen av denna strategi möjliggör en djupare och mer detaljerad undersökning (Forskningsstrategier u.å.). Fallstudier kan ses som generaliserbara, men man kan inte använda en specifik plats och dra slutsatser om hur det allmänt ser ut för exempelvis liknande platser. Däremot kan man använda fallstudie för att förklara och hitta hypoteser om varför saker sker i ett visst område.

Det är på grund av ovanstående anledningar som fallstudie är en del av denna studie. Det specifika området som tas upp är Järvafältet. Det projekt som fallstudien är baserad på är Järvalyftet. Varför vi valt just Järvalyftet är för att projektet är ett tydligt exempel på hur olika parter i en planeringsprocess agerar och reagerar beroende på vad för förväntningar som finns hos respektive part. En annan anledning är då det i Järvalyftet var många ungdomar som uttryckte sin kritik gentemot projektet, däribland organisationen Megafonen. Detta är relevant då syftet för studien är att undersöka sambandet mellan medborgarinflytande, ungdomar och segregation.

Informationen är baserad på olika dokument från bland annat de två ansvariga aktörerna Stockholm Stad och Svenska Bostäder. Men även på studier skrivna av forskare inom området. En annan viktig informationskälla är SVT Nyheter, som gett medborgare röster i studien. I utarbetandet av denna fallstudie har sökord såsom segregation, miljonprogrammet, medborgardeltagande, Järvafältet, Järvalyftet och ungdomar använts och kombinerats.

2.2 Litteraturstudie

Litteraturen som studerats i denna studie handlar som ovan nämnt framförallt om segregation, medborgardialog och ungdomar. Denna data är hämtad från KTH Bibliotek, Scopus, Google Scholar, Google och DiVa. För att få fram ett bredare resultat användes sökord både på svenska och engelska. Exempel på sökord som använts är stadsplanering, segregation, ungdomar, medborgardialog och demokrati, i olika varianter. Vi valde ut de forskningsartiklar och kunskapskällor som var relevanta för vår studie att grunda analys och diskussion på, och därmed besvara våra frågeställningar. När det kommer till forskning tittade vi framförallt på forskning som är peer-reviewed. Mycket av kunskapsunderlaget som använts är utfört av Stockholm Stad, Malmö Stad eller på uppdrag av regeringen, även en del av underlaget är skrivet av forskare.

2.3 Intervjuer

För att få ett bredare perspektiv skickades mail angående intervjuer till bland annat Stockholms Stad, olika fritidsgårdar i Rinkeby och Svenska Bostäder. På dessa mail fick vi ingen respons, vårt antagande är att detta kan vara på grund av Covid19, att prioriteringarna ser annorlunda ut i dagsläget. Ett ökat fokus lades istället på tidigare studier och det var först senare i arbetet som vi kom i kontakt med Moa Tunström, Nazem Tahvilzadeh och Sofia Wiberg, som valde att medverka i våra intervjuer. Vi valde att intervjua dessa tre personer då vi anser att alla har mycket kunskap om medborgardeltagande i planeringsprocessen. Tunström är forskare inom stadsplanering och är specialiserad inom bland annat social hållbarhet, förorter och dialoger i planeringen. Tahvilzadeh är forskare på Urbana och regionala studier på KTH. Hans forskning fokuserar på bland annat makt, demokrati, medborgardialoger och segregation. Även Wiberg arbetar på Urbana och regionala studier på KTH, där hon forskar om medborgardialoger i stadsplanering.

Inför intervjuerna skickades frågor till de medverkande och vi gjorde protokoll till oss själva. Intervjuerna med Tahvilzadeh och Tunström skedde via Zoom, medan intervjun med Wiberg var skriftlig. Vi fick tillåtelse att spela in de muntliga intervjuerna vilket gjorde materialet mer lättillgängligt efter att det transkriberats. Intervjuerna var mellan tjugofem till fyrtio minuter långa och var semistrukturerade. Vi valde att använda oss av en sådan struktur då de tre personerna har olika kompetens och frågorna anpassades under intervjuens gång (se bilaga). En fördel var att kunna ställa följdfrågor på deras svar och analyser, vilket denna struktur tillät. Efter samtliga sammanställningar av intervjuer, mailades dessa till respektive medverkare, för ett godkännande, eller korrigerings efter deras önskemål. Att inspelningen av intervjuerna endast skulle användas till transkribering meddelades Tunström och Tahvilzadeh om.

2.4 Metoddiskussion

Vi har använt oss av tre metoder; litteraturstudier, dokumentstudier och intervjuer för att besvara studiens frågeställningar. Det finns många olika perspektiv, synsätt och åsikter för att göra detta. Det material som använts i denna studie är utvalt på grund av att vi anser att det har intressanta synvinklar. Materialet är inte fullständigt och kan därför ses som ensidigt. Om tiden räckt till vore det att föredra att hitta fler källor med andra synvinklar inom områdena som vi studerat. I fallstudien borde mer material ha kommit från Stockholm Stad och olika byggaktörer som varit delaktiga i Järvalyftet. Då materialet till viss del är från samma källor eller källor med liknande synsätt hade resultatet blivit annorlunda om fler synvinklar hade tagits i beaktning. Med ett bredare underlag skulle det kunna utföras välanserade diskussioner samt mer grundade slutsatser. I fallstudien är en del av källorna sekundärkällor. Detta betyder att det redan gjorts tolkningar av det ursprungliga materialet, men det har tagits i beaktning. Att använda sig av fler primärkällor hade skapat ett ökat förtroende för studien.

När det gäller Rosens röda matta är källorna från Malmö Stad flera år gamla. Det gör att det inte går att dra några slutsatser om hur lyckad Rosens röda matta är som plats idag eller på ett långsiktigt perspektiv. Man kan däremot se hur resultatet blev efter invigningen av platsen och resultatet av processen, därför har vi valt att ha med denna information.

Somliga tycker inte att fallstudie är en bra strategi för en studie då man tittat på ett specifikt fall och inte på helheten. Att vi använde oss av den strukturen i studien ger oss däremot tillåtelse att gå in på en mer detaljerad nivå i frågor om hur ungdomars inflytande fungerar i Järvalyftet och i Husby. Med mer detaljerad information kan vi dra mer utförliga slutsatser om just de fallen vi beskriver.

Att intervjua Stockholms Stad och Svenska Bostäder hade gett denna studie mycket bredare grund att stå på, då det är dessa två aktörer som ansvarar för projektet Järvalyftet. Att få ta del av deras syn på medborgardeltagande i projektet, hade skapat ett större kunskapsunderlag och givit oss ett högst relevant perspektiv i analysen. Det hade även varit intressant att intervjua unga medborgare i Järva, både de som är aktiva i planeringsprocessen, men även de ungdomar som valt att inte delta.

En lärdom att ta med sig från intervjuerna, är att i framtiden schemalägga dessa med några dagars mellanrum. Det skulle skapa en möjlighet att analysera frågorna som använts, och utvärdera om de är användbara till nästa intervju. Följderna av detta hade troligtvis blivit att man utvecklat sin intervjustrategi och får fram det man söker.

3 Segregation och medborgarinflytande

Litteraturstudien är uppdelad i två delar; Den första delen ger en kontextuell bakgrund till studien genom att behandla segregationen, dess olika dimensioner och påverkan på samhället. Den andra delen inleds med att allmänt belysa frågan om hur demokratin speglas i den svenska planeringsprocessen, där studien bland annat tar upp vad medborgarinflytande och medborgardialog innebär. I denna del beskrivs även hur ungdomar på olika sätt kan engageras och därmed få ett större inflytande i planeringsprocessen.

3.1 Segregationens olika dimensioner

Segregation är ett svårdefinierat begrepp som innehåller många olika variabler (Tunström & Wang 2019). Det är en utmaning att veta hur övergripande problemet med segregation ska tittas på. Undersöks helheten av en region är det lätt att missa tydliga segregationsmönster som finns i en viss stadsdel. Däremot om undersökningen sker för noga på en viss stadsdel missas helhetsbilden över regionen. Begreppet delas ofta upp i tre delar; etnisk, socioekonomisk och demografisk segregation (Delegationen mot segregation 2020c). En segregerad stad kännetecknas i *Den Segregerade Staden* som att människor i olika sociala grupper är avskilda i avseende på bostadsområde (Tunström & Wang 2019). Att en stadsmiljö är segregerad kan vara en effekt av att det förekommer sociala orättvisor i området.

I kunskapsöversikten *Svensk forskning om segregation* som genomfördes av Vetenskapsrådet, delades forskarna upp i två grupper, där den ena gruppen undersökte hur segregation uppstår och den andra undersökte dess konsekvenser (Vetenskapsrådet 2018). I denna kunskapsöversikt framkom det att de mekanismer som påverkar segregationen bland annat var flyttmönster, etnicitet och en kommuns planering, för att skapa en socialt blandad politik. Allmännyttans och upplåtelseformers roll var andra synvinklar som forskare fokuserade på. De forskare som enligt studien hade fokus på segregationens konsekvenser, undersökte bland annat skolresultat och utbildningsnivå, arbetsmarknad, ekonomi och familjebildning. Det fanns även forskare som arbetade med kriminalitet och organiserad brottslighet, attityder, tillit samt demokrati och civilsamhället. Dessa perspektiv inom segregation motsvarar i stort de strategier regeringen har lagt upp för att minska segregationen i Sverige (Delegation mot segregation 2020a). Denna strategi innefattar boende, arbete, utbildning, brottslighet samt demokrati och civilsamhälle. Nedan kommer de fem kategorierna som regeringen behandlar, att beskrivas mer i detalj utifrån Delegation mot segregationens synsätt. Regeringens strategier för att motverka effekterna av vardera kategori kommer även kortfattat tas upp.

3.1.1 Boende

Att ha en varierande bostadssituation med områden som består av en blandning hustyper, storlekar på lägenheter, upplåtelseformer och kostnader skulle skapa förutsättningar för fler människor att bo i området, berättar Roger Andersson i intervju med Delegation mot segregation (Delegation mot segregation 2020a). Myndigheten intervjuar även Tapio Salonen som förklarar följande. Något som har ökat segregationen är att bostäder i resurssvaga områden har renoverats, vilket har ökat hyrorna. Detta har lett till att en del personer inte har råd att bo kvar. Som en konsekvens av detta bildas en förtätning av resurssvaga områden.

Boendesegregationen är ett problem för området i sig. Området som är segregerat påverkas då människorna som bor på platsen har svårare att få komma till tals och ställa krav på utbildning och offentliga verksamheter (Delegationen mot segregation 2020d). Detta kan bilda en ond spiral och efterhand göra ännu större skillnader mellan olika områden. Segregation kan även skapa så pass stora avtryck att den påverkar hela samhällen (Delegationen mot segregation 2020f). Sammanhållningen blir lätt raserad och det skapas ofta ett "vi-och-dom" beteende. Tryggheten och tilliten till myndigheter försämras. I regeringens strategi för boende vill man minska boendesegregationen, man vill ha bra och blandad bebyggelse som är tillgänglig för alla (Delegation mot segregation 2020a).

3.1.2 Arbete

Konsekvenser som kan uppstå för människor som är långtidsarbetslösa är att de dels hamnar utanför arbetsmarknaden, men också samhället i stort (Delegation mot segregation 2020b). Att ha ett arbete gör att människor känner sig inkluderade och är delaktiga i samhället. Utan arbete känner sig många utanför och därför bidrar en hög arbetslöshet till en ökad segregation. Regeringen vill åt en ökad sysselsättning i utsatta områden, där ett stort fokus ligger i att få in nyanlända på arbetsmarknaden (Delegation mot segregation 2020a).

3.1.3 Utbildning

Helena Holmlund säger till Delegation mot segregation att det fria skolvalet har varit en del i den ökande segregationen mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund (Delegation mot segregation 2020a). Hon fortsätter med att säga att svensk politik inte har ordnat en utjämning av invandringen i olika delar av landet. Detta gör att skolsegregationen startar redan på grundskolenivå då barnen ofta får plats i den skolan som de bor närmst, vilket skapar homogena klassrum. Konsekvenser av en segregering i skolan är att barn från olika socioekonomiska grupper inte möts. Det finns även ett samband mellan resultat i skolan och socioekonomisk bakgrund. Detta vill regeringen få bort. De vill införa insatser så att alla barn ska ha samma förutsättningar när de börjar skolan. De vill även uppnå en större variation bland olika sociala grupper i klassrummen.

3.1.4 Brottslighet

Felipe Estrada uttrycker till Delegation mot segregation att brottslighet dels kan vara en orsak till segregation då människor som har rätt förutsättningar väljer att flytta från området (Delegation mot segregation 2020a). Det kan även vara en konsekvens av segregation. Det finns en frustration hos människor i utsatta områden, de har inte samma livschanser som andra individer och vänder sig till kriminalitet. Även resultat i skolan kan ha en påverkan på risken att man senare i livet begå kriminella handlingar. En ökad trygghet och minskad kriminalitet i utsatta områden är viktigt (Delegation mot segregation 2020a). I detta ingår bland annat organiserad brottslighet och hedersrelaterad våld. Regeringen vill att ett förebyggande arbete ska utvecklas.

3.1.5 Demokrati och civilsamhälle

För att ett samhälle ska anses vara demokratiskt gäller principen att alla människor ska ha samma möjlighet att delta i denna demokrati (Delegation mot segregation 2020a). Det finns dock en ojämlikhet i vilka som deltar, som är kopplad till socioekonomi. Det kan vara problematiskt på grund av att det inte går att veta vad människor eftersöker om de inte uttrycker detta. Människor med högre inkomst och utbildning tenderar att i större utsträckning rösta i riksdagsval och engagera sig i samhället, än vad människor utan utbildning och med lägre inkomst gör. Delegation mot segregation har gjort en samhällsundersökning om hur möjligheten att delta i demokratin ser ut, trenden som gick att se var att det är svårare att få människor från utsatta områden att svara än personer från resterande områden. Att ha ett högt valdeltagande är en prioritet för regeringen, men de vill även ha en större medverkan i olika processer mellan valen så att alla ska få höras i samma omfattning.

3.2 Demokrati i planeringsprocessen

3.2.1 Medborgarinflytande

I en rapport kring medborgarinflytande i stadsutveckling skriver författaren György Enyedi (2004) hur synen på deltagande måste förändras. Men förändringen kan inte bara ske över en natt, utan måste snarare förändras genom aktiva handlingar och motivation från både medborgare och ledning. Representativ demokrati räcker inte längre, utan i frågor kring stadsutveckling behövs det direktdemokrati. Enyedi menar att planerarens kunskap om ett område sträcker sig till en specifik gräns, men inte längre än så. Det går inte att genom statistik ta reda på hur de lokala invånarna känner kring frågor om exempelvis kriminalitet och buller, eller hur åtgärder till konflikter ska appliceras beroende på kultur i området. Detta måste komma direkt från grundkällan, alltså från medborgaren. I texten framgår det även att planeraren tenderar att inte ta åt sig kritik eller åsikter från lokala medborgare, om dessa synpunkter inte formuleras på "rätt"

sätt, eller uttrycks till vad som uppfattas som det *normala*. Detta i sin tur påverkar medborgarnas respekt och tillit gentemot planeraren.

På Boverkets hemsida redovisas det för hur ett ökat inflytande hos medborgare i planeringsprocessen kan leda till ett större intresse och nyfikenhet gentemot dessa frågor (Boverket 2020b). Att ge medborgare chansen att få påverka utvecklingen av samhället, kan skapa ett starkare förtroende mellan medborgare och kommun. En positiv effekt av ett ökat medborgarinflytande är att kommunens planer uppfattas som mer legitima, än vad de annars hade gjort. Ett negativ utfall kan dock vara att ett ökat medborgarinflytande i vissa fall ge personerna som väljer att delta överdrivet mycket inflytande, jämfört med dem som inte deltar men ändå berörs av planeringen.

3.2.2 Medborgardialog

Medborgardialog är ett tillvägagångssätt som används allt mer i den kommunala stadsplaneringen (Boverket 2020a). Beroende på hur tidigt kommunen tar initiativ till medborgardialoger, kan utomstående parter inverkan påverka olika mycket. Den formella samrådsskyldigheten betyder att en kommun på ett eller annat sätt är skyldig att göra invånarna delaktiga. Detta gäller både vid detaljplaner och översiktsplaner. Skyldigheten kräver att kommunen framför ett omfattande förslag som medborgarna då får ta del av. Ofta vid detaljplaneprocessen har det tagits ett flertal omfattande beslut innan ett samråd genomförs, vilket resulterar i att medborgarnas åsikter inte används som underlag på samma sätt. Då används en medborgardialog snarare för att legitimera den redan fastslagna planen, än ett forum för diskussion och påverkan. Vid framtagning av en översiktsplan sker samrådet i många fall tidigare i processen, vilket gör att utomstående parter får en större chans att uttrycka åsikter och förmedla kunskap, som sedan kan utgöra underlag i den vidare utvecklingen av planen.

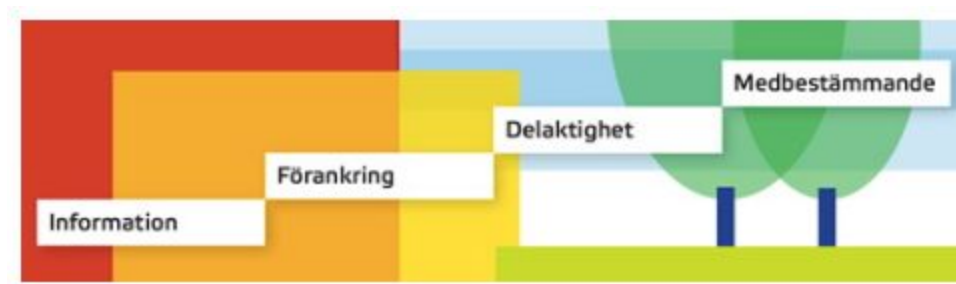
Boverket har med grund i Sherry Arnsteins delaktighetsstege tagit fram en egen delaktighetsstege som försök att spegla variationen av medborgarnas inflytande i den svenska kommunala planeringen (Boverket 2018) (Se Figur 1). Trappan består av fyra stycken steg;

Information; I detta steg ges information till medborgarna.

Förankring; Vid förankring får medborgarna tillfälle och möjlighet att framföra åsikter kring olika alternativ som läggs fram.

Delaktighet; Medborgarna deltar i att ta fram förslag, där deras åsikter respekteras. Medborgarna diskuterar både sinsemellan men även med företrädarna i kommunen. Ofta får medborgarna vara med i en längre process.

Medbestämmande; Medborgare får vara med att ta beslut, detta sker då ofta i folkomröstningar.

Figur 1. Boverkets delaktighetsstege (Boverket 2018)

I dagens stadsplanering handlar det mycket om att demokratisera de kommunala planeringsprocesserna (Boverket 2020b). Att ge medborgarna chansen att få påverka utvecklingen av områden väcker i många fall nyfikenhet och intresse. Detta kan som följd resultera i ett större engagemang i både samhället som helhet, men även i politiken. Att demokratisera planeringsprocessen har även en baksida. Då vissas röster blir starkare, blir även andras mindre hörda.

3.2.3 Ungdomars deltagande i planeringsprocessen

En grupp vars intresse för samhällsfrågor hela tiden ökar är ungdomarna (Ungdomsstyrelsen 2010). Precis som att vuxna människor tillhör olika samhällsgrupper gäller detsamma för ungdomar (Sveriges Kommuner och Landsting 2012). Gruppen för unga är ingen homogen grupp och därför krävs det olika åtgärder för att få ungdomar att ha inflytande i olika processer. Sveriges Kommuner och Landsting har kommit fram till två perspektiv man ska titta på för att hitta metoder som hjälper unga att få inflytande. Det första perspektivet handlar om att kommuner eller landsting vill skaffa sig kunskap om ungdomarnas åsikter och värderingar angående utvecklingen av ett visst område. Det andra perspektivet handlar istället om att de unga, själva ska ha möjlighet att komma med idéer och förslag till kommun och landsting.

Att kommunen bildar ungdomsråd, är när rapporten skrevs 2012 det vanligaste sättet för unga att ha inflytande. Att skicka ut enkäter till unga och försöka forma ett ungdomsvänligt samhälle genom enkäterna är också populärt. Hur svaren på dessa enkäter sedan används kan se olika ut på olika ställen. De två ovanstående metoderna hör till stor del till det första perspektivet. Däremot har kommuner på 2000-talet försökt anpassa metoderna till unga genom att starta forum på sociala medier. Detta är ett sätt att få in inflytande genom perspektiv två. Ett annat sätt för medborgare att ge förslag till kommun och landsting är att ha möjlighet att ge medborgarförslag.

Att alla ska få ge ett sådant förslag är inte en självklarhet i alla kommuner (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). I de kommuner man som invånare får ge förslag finns det ofta bristfällig information om hur detta går till. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor antog uppdraget att förbättra denna brist. Deras ena åtgärd var att se till att informationen om hur man kan delta med inflytande i processer sprids på skolor. De fortsatte arbetet med att sprida informationen genom t.ex Sveriges ungdomsråd som blev ombedda att starta hemsidan www.medborgarforslag.se där all nödvändig information gjordes tillgänglig.

3.2.3.1 Sex kommuners arbete för ett ökat medborgardeltagande för unga

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor delade mellan åren 2014-2015 ut 3 miljoner kronor, vilket sex kommuner skulle dela på. Pengarna skulle användas för att utveckla metoder för att öka inflytandet för ungdomar i demokratin på lokal nivå (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). De kommuner som fick ta del av pengarna var; Botkyrka, Lund, Skövde, Hörby, Sundsvall och Västerås. På vilket sätt pengarna skulle användas var valfritt. Nedan beskrivs vardera kommuns användning av pengarna och resultatet av projektet:

- Botkyrkas metod för att ge ungdomar mer inflytande handlar om att stärka ungas förmåga att påverka (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). Detta genom att ungdomar, politiker och institutioner arbetar mot samma mål och kommer fram till hur de kan påverka för att uppnå målet. Botkyrka satsar även mycket på att nå ut till unga genom digitala medier, t.ex bloggen *Botkyrkas röster*. På bloggen går det att delta i olika enkäter och omröstningar, det går även göra egna inlägg på plattformen.
- Lund använde framförallt pengarna för att göra inflytandet mer anpassat för särskoleelever (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). I deras metod ingår inflytelsecaféer som är utformade efter ungas önskemål (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). I deras arbete ingår även informationsspridning via kommunens hemsida och att anpassa olika informationsforum för ungdomar. Åtgärderna har medfört ett ökat antal unga från särskola som medverkar i dessa typer av forum.
- I Skövde använder sig organisationen *Ung i Skövde* av en QR-kod för att få fler unga att få inflytande (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). En QR-kod fungerar som en genväg till information som man söker. Det går exempelvis att använda den för att hitta texter, bilder och filmer. Applikationen *Mitt i Skövde* planerades även, denna skulle vara anpassad för att unga enkelt skulle kunna ta del av information i kommunen. Efter att kommunen kartlagt vilken möjlighet det finns för unga att påverka,

tog de fram strategier för att öka detta inflytande. Visionen var att skapa en plats i skolan eller på fritidsgårdar där unga hade inflytande.

- Hörby har ett samarbete med andra kommuner på landsbygden att få sina unga att medverka i demokratin (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). De arbetar för att unga ska ha verktyg, mod och inspiration för att kunna medverka. De arbetar med modeller som förhoppningsvis andra landsbygdskommuner ska kunna använda.
- I Sundsvalls arbete läggs fokus på ungdomar med olika funktionsvariationer (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). En metod som används i kommunen är photovoice vilket ska hjälpa till att bidra till att dessa unga får sina röster hörda. Photovoice är ett sätt för människor som har svårt att komma till tal, att uttrycka sina åsikter (Warne 2012). Detta genom att använda sig av foton för att framföra sina budskap.
- Utgångspunkten i Västerås metod är ungas livsmönster och genom det säkra inflytandet hos unga (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). Fokus i processen läggs på att få politiker och unga att träffas både i fysiska möten och genom webbsidan *Unik i Västerås*. Ett samarbete mellan Västerås kommun, Örebro universitet och Mälardalens högskola existerar för att beskriva olika livsstilsgrupper.

Alla kommuner använde sig av olika metoder för att säkra ett inflytande för unga i samhällsutvecklingen (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). Studien av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor skrevs 2016 och redan då hade resultaten börjat analyseras. I de sex kommuner som medverkat i projektet är resultatet efter en kort tid positivt. Fler dialoger där unga och politiker möts har arrangerats, dessa har lett till samtal där nya förslag och visioner har skapats. Det har introducerats nya digitala metoder och andra verktyg som har kunnat utvecklas tack vare bidragen som kommunerna fick ta del av.

I utredningen fastställdes ett vanligt exempel på hur man kan möjliggöra ungas inflytande genom att utveckla handlingsplaner där man sätter upp mål för ungdomspolitiska verksamheter (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). I dessa ska det även framgå vilka olika forum det finns för ungdomars inflytande, t.ex. ungdomsråd, ungdomsfullmäktige och ungdomspaneler. I utredningen har det även framkommit att vissa kommuner anställer unga för att bidra med ungdomsperspektivet i samhällsutvecklingen. Olika appar, sms-paneler och andra webbplatser har utvecklats för att kommunicera med ungdomar i forum där denna grupp vistas.

3.2.3.2 Rosens röda matta

Ett exempel på när ungdomar får vara med och ha inflytande i planeringsprocessen är *Rosens röda matta*. Denna plats ligger på Rosengårdsstråket, vilket med gång- och cykelväg kopplar samman Rosengård och Station Triangeln. Stråket sammankopplas även med cykelvägar till Västra Hamnen och östra ytterområden i Malmö (Malmö Stad 2020). För att öka tryggheten längs stråket och skapa mötesplatser har olika aktivitetsytor byggts längs stråket. En av dessa platser kallas *Rosens röda matta*. Denna yta var från början en parkeringsplats som 2013 byggdes om till en aktivitetsyta. Projektledningen uppmärksammade i samband med ombyggnationen av parkeringsplatsen, att det i stort sett endast var män som använde de olika ytorna längs Rosengårdsstråket (Boverket 2014). Detta ledde till att man i planeringen av platsen anställde 13 unga kvinnor för att skapa olika evenemang på platsen utifrån deras egna önskemål.

Rosens röda matta erbjöd vid denna tid aktiviteter som bland annat dans, musik, klättermattor och utegym (Malmö Stad 2013; Boverket 2014). Det man ville uppnå genom att låta unga kvinnor hjälpa till i planeringen, var att man ville skapa en miljö där kvinnor har en plats i en annars mansdominerad miljö.

Processen för att skapa *Rosens röda matta* blev ett nationellt exempel på hur man kan skapa jämställdhet inom stadsplanering genom att involvera unga kvinnor i planeringsprocessen (Boverket 2015). Resultatet blev en jämställd plats med både planerade och spontana aktiviteter (Boverket 2014). I efterhand sågs både process och plats som väldigt lyckad, den hade ett stort värde för unga kvinnor, som i början av processen var svår att förutse. *Rosens röda matta* hade unga kvinnors behov och önskemål som fokus.

4 Tre forskares syn på medborgarinflytande och ungdomars deltagande

Kapitlet består av tre stycken intervjuer med forskare, där alla har god kunskap inom just stadsplanering och medborgarinflytande. Intervjuerna har alla olika aspekter gentemot ämnet, vilket ger studien ett bredare perspektiv. Frågor som använts är bland annat om det finns en koppling mellan medborgardialoger och segregation, eller hur samhället kan gå tillväga för att skapa ett ökat intresse hos ungdomar gentemot stadsplanering. Se även bilaga med intervjufrågor i slutet av studien.

4.1 Intervju med Moa Tunström

På frågan om det finns en koppling mellan medborgardialog och segregation svarar Moa Tunström att det finns mycket mellan raderna som ska benas ut för att besvara denna fråga. Det Tunström syftar på är att segregation påverkar en hel stad och därför beror på flera olika saker. Hon fortsätter med att berätta att medborgardialoger är ett brett verktyg som används i dagens planeringsprocesser. Inom medborgardialog testas många olika metoder i försök om att öka engagemanget hos medborgare eller för att samla in deras kunskap. Hon anser att det inte specifikt har med segregation att göra, däremot att det kan ses som ett sätt att öka det lokala engagemanget i en stadsdel. Detta i sin tur är positivt och kan leda till att människor trivs bättre. Tunström håller med om att en del planerare eller politiker använder medborgardialoger för att det ska finnas med i processen, medans vissa använder den för att man vill ha användning av medborgares åsikter och synpunkter. Hon har däremot inte sett något mönster som tyder på att dialoger skulle vara mer av en formalitet i så kallade utsatta områden och mer inflytelserika i socioekonomiskt starka områden.

Moa Tunström blir därefter ombedd att utge fördelar och nackdelar med ökat medborgarinflytande. Att medborgare känner sig delaktiga i stadsutvecklingen och därmed förstår den, känner stolthet eller att de har betydelse är enligt henne själv fördelar med medborgardeltagande. Hon fortsätter med att berätta att kommunen kan dra fördel av medborgardialog genom att processen går smidigare med färre överklaganden, protester och kritiska debatter.

Hon går vidare till nackdelar med ett ökat medborgarinflytande och inleder med att förklara att dessa beror på ifall deltagandet gått bra eller dåligt. Om processen är dåligt genomförd kan medborgarna bli besvikna. De har gått på möten, workshops och så vidare, och sedan får de ändå

inget inflytande. En annan aspekt som Tunström anser kan vara en nackdel med ökat medborgarinflytande är att stadsutvecklingen idag handlar om mycket mer än endast vad jag och min granne anser om bostadsområdet vi bor i. Det handlar även om var människor ska bo om 30 år, djur och natur och mycket annat. Det Tunström framförallt vill trycka på är att dessa för- och nackdelar beror helt och hållet på hur processen har gått till och vad man vill ha ut av dialogen.

För att uppmuntra till engagemang i medborgardialoger föreslår Tunström att man ska försöka hitta nya platser att träffa medborgare, nya tekniker eller nya former för att få dit de som inte brukar dyka upp på mötena. När fokus riktas in på unga, säger Tunström att det är svårt då unga ingår i många olika sociala grupper. Tunström tar fram exemplen att det finns de som går i skolan, de som jobbar, de som inte jobbar, det finns de som bor hemma och de som bor ensamma. Hon anser dock att en bra idé är att prova olika typer av metoder. Tunström fortsätter med att säga att om man verkligen vill engagera unga måste man anpassa projektet efter vad som intresserar dem. Hon tar upp exempel så som var de ska bo när de flyttar hemifrån,

“Om man vill engagera unga människor så ska det handla om var de ska bo eller om mötesplatser för unga människor som inte är myndiga, som inte får komma in någonstans och som nästan inte får vara någonstans De vill engagera sig i frågor om vad finns det för möjligheter för dem att träffas. Finns det platser för dem? Det kan handla om att formulera frågor som man tror att unga människor bryr sig om.” säger Tunström.

En annan idé som hon berättar om att att man i många kommuner har råd, funktionshinderråd, äldreåd och vissa har även ungdomsråd. Om man medvetet skulle använda sig av dessa skulle man enligt Tunström kunna involvera fler unga i samhällsplaneringen.

4.2 Intervju med Nazem Tahvilzadeh

Intervjun med Nazem Tahvilzadeh börjar med att han diskuterar olika aspekter kring varför begreppet segregation har en negativ laddning; om det är för att olika inkomstgrupper bor i olika delar av staden, eller om det är för att de olika grupperna tjänar olika mycket och har olika sätt att uttrycka sina idéer och tankar kring livet. Han berättar om ett tankeexperiment;

Vi har ett samhälle med exakt samma olikheter som vi har idag, exempelvis att en undersköterska tjänar 20 000 i månaden och en samhällsplanerare tjänar 40 000 i månaden. De bor i samma byggnader i staden, men på olika våningar. Skulle vi fortfarande ha ett problem med ojämlikt medborgardeltagande? I en integrerad stad?

Med detta vill han uppmärksamma om hur det i samhället är så ingrovt att segregation är ett problem; att det är ett problem för att olika grupper har skapats utifrån olika socioekonomiska

och etniska aspekter, som har bosatt sig i olika områden av staden. Om detta är ett problem, är frågan vad man med ett ökat medborgardeltagande ska åstadkomma. Tahvilzadeh uttrycker följande;

“För om du åker till Järva, åker till Husby till exempel så tycker inte dom människorna som bor där att det är ett problem att det just är dom som bor där. Husby är deras hem. Det dom har problem med är att ungdomarna är arbetslösa och känner kanske inget framtidshopp. I sig beror det inte på att dom just bor i Husby, det beror på att det finns diskriminering i samhället. Eller att det finns arbetslöshet i samhället.”

Han stärker sitt argument genom att koppla det till upploppen i England 2011. Dessa upplopp drevs av personer från den lägre socioekonomiska klassen, men som bodde mitt i centrala London. Många städer i världen är uppbyggda på så sätt, att olika klasser bor i samma område, eller till och med i samma bostadshus. Resultatet blir att segregationen per definition inte är ett problem, utan snarare ojämlikheten. Men Sverige å andra sidan, specifikt Stockholm har en viss stadsbyggnad där vi har olika områden som präglas av olika socioekonomiska klasser. Tahvilzadeh understryker därmed att det inte är några särskilda områden som är mer segregerade än andra; Östermalm är lika segregerat som Husby. Segregation är snarare en relation än en stadsdel.

Något som även tas upp i intervjun är andelen politiskt insatta i olika områden i Sverige; ju mer utsatt ett område är, desto mindre procentandel politiskt engagerade medborgare finns det. I de värsta utsatta områdena är det endast cirka fyrtio procent engagerade, jämfört med nittio procent i andra stadsdelar. I politiken anses detta som ett problem, att människor inte bryr sig tillräckligt mycket om politiskt deltagande. En åtgärd för att öka det politiska deltagandet kan därmed vara att låta medborgarna få träffa de involverade personerna i projekt, genom workshops och dialoger etcetera. Att få möta insatta experter kan hjälpa fler att bli intresserade och få mer kunskap om stadsutvecklingen. Även skapa en nyfikenhet kring vad man själv gillar och inte gillar. Tahvilzadeh säger;

“Jag tycker absolut att genom att delta i en medborgardialog, om vi säger att en medborgardialog är att man blir inbjuden för att delta i samband med en ombyggnad där man bor, prata med en planerare, får man ta del av den här informationsvärlden som annars hade vart dolt. Eller inte hemlig, men svåråtkomlig. Dom flesta människorna googlar inte in på Stockholms Stads planeringshemsida och klickar sig vidare på dokumenten där det finns fina skisser och ganska långa texter om hur man vill att den nya stadsdelen ska bli, visioner. Man kan nog lära mer.”

Ett exempel på att medborgardialog verkligen kan ha effekt är då Megafonen deltog tidigt i dialogerna kring Järva. Här skapades ett sånt stort intresse att de till och med skrev en egen rapport där de intervjuade andra ungdomar. Men utmaningen blev då när de sedan ville vara med och påverka Husby genom pengar och insatser som fanns i Järvalyftet, då tog det stopp.

Dom här medborgardialogerna är inte rustade för att förvalta vidare människors engagemang, om man blir så kunnig att man får bestämda åsikter om hur man vill att det ska vara. – (Tahvilzadeh 2020).

Tahvilzadeh tar upp exempel på hur andra länder demokratiserar planeringsprocessen, med så kallade medborgarbudgetar. Metoden handlar om att det fördelas en summa pengar till olika användningsområden. Där planeraren hjälper till och prioriterar över resurserna och ger medborgarna råd och kunskaper. Bland annat Paris använder sig av denna metod, där de har budgetar på trettio miljoner euro per år. Även i Brasilien är medborgarbudgetar en stor del av planeringsprocessen. Här läggs inte summan endast på renovering av offentlig miljö, utan även på exempelvis sjukvård. Medborgardialoger har även tillämpats i Sverige, men i mindre utsträckning och även mindre budget.

Intervjun gick vidare i funderingar kring hur personer i områden med en högre socioekonomisk klass agerar vid ombyggnationer. Inte sällan har personer mycket pengar investerade i sina fastigheter och är därför väldigt måna om sina utsikter och trädgårdar. Tahvilzadeh påpekar;

“Rika människor har mer intresse av att delta för att dom kan få mer ekonomiska resurser pajade om det blir dåligt. Men grejen är att hyresgäster och bostadsrättsägare i förorten har ju också ett intresse men kanske inte lika omedelbart, man vill ju att området ska fungera bättre. Men man har inte den typen av akuta individuella intressen som bostadsrättsinnehavare på Östermalm har.”

Han uttrycker sig även att personer på exempelvis Östermalm och Södermalm har en annan slags stolthet över sin plats, då det är många faktorer som gör att omvärlden ser positivt på dessa områden, såsom att de anses fina och rika. Men att detta håller på att växa fram i förorten också. En annan skillnad mellan områdena är att i förorter är det kollektiva engagemanget mycket viktig, till exempel en hyresgästförening. Om denna förening inte finns, får invånarna hitta andra sätt att hålla sig informerade och insatta. Alltså en så kallad områdesorganisation, som skapas för att invånarna vill bevaka intressen som hör till platsen. Megafonen är exempelvis ett resultat av detta.

Tahvilzadeh diskuterar kring skillnader mellan medborgardialog och organisation såsom Megafonen. En utmärkande skillnad mellan dessa är att i en medborgardialog är det kommunen,

planeraren eller arkitekten som bestämmer vad som ska diskuteras och av vilka, då det är just dem som bestämmer tid och plats. Även på själva sammankomsten är det dem som sammanfattar vad personer sagt och formar en berättelse om vad dessa människor har för åsikter och visioner. I en medborgardialog samlas enskilda individer i ett rum där man ger dem beteckningen *folket*. Det är alltså väldigt lätt att forma en kollektiv röst, utan att det egentligen finns ett kollektiv. Detta i jämförelse med Megafonen, som tog all makt själva och uttryckte sina åsikter på egen hand.

Tahvilzadeh berättar om en anekdot om att när man pratar med ungdomar i förorten om vad de vill ha, så säger dem ofta biljardbord och fotbollsplaner. Men frågan är om det verkligen är representativt för vad dem innerst inne skulle vilja önska med sina liv, i relation till sina platser. Vissa, men andra kanske inte. Detta anser Nazem kan vara ett resultat av förväntningar från den lyssnade partens sida, men om de visste att parten som lyssnade var öppna för andra svar kanske dessa skulle infinna sig. Tahvilzadeh vet att det finns en hel del människor som verkligen bryr sig om att planeringen ska bli mer förankrad i vad användaren och brukaren vill ha och behöver. Men att hans kritik är att metoderna inte är anpassade för det. Medborgardialoger i Sverige med största kritik är att det är någon form av informationsinhämtning som planerare gör, där man i stort sett själva sätter villkoren för vilka folket är och vad dom vill, och hur det ska gestaltas i byggd miljö.

4.3 Intervju med Sofia Wiberg

Wiberg anser att det är viktigt att inte initiera en dialog om det inte finns ett intresse för att faktiskt lyssna till det som kommer in. Många dialogprocesser är alltför instrumentella, där det redan i förhand finns en tydlig idé för vad man vill få in. Det här menar hon riskerar att göra medborgardialoger förutsägbara och användas till att bekräfta det man redan vill höra snarare än att öppna upp för nya frågor och teman. Det finns också en risk att det blir för mycket fokus på att producera ett lyckat "event" som ska resultera i bilder på glada dialoginvånare som samtalar i harmoni som går att lägga upp på hemsidan. Enligt Wiberg är det viktigt att det i en medborgardialog finns ett genuint intresse för att lyssna och låta sig påverkas. Det handlar också om att använda dessa forum till att leta efter brännande frågor och att ge tid för att diskutera samhällsplaneringens komplexa frågor snarare än att pricka av frågor på en lista. En lyckad dialog handlar enligt Wiberg därför om att låta sig överraskas snarare än att bli bekräftad i sin redan etablerade syn.

Ett ofta framfört problem är att de som deltar i dialogen främst är vita, medelålders personer med föreningsbakgrund. För att nå andra grupper behövs ett aktivt uppsökande arbete, genom att till exempel besöka föreningar, öppna förskolor, skolor och bibliotek.

När det kommer till frågan om att intressera ungdomar så tror Wiberg att intresset redan finns. Hon tror att problemet att få ungdomar engagerar sig snarare grundar sig i okunskap om vilka kanaler som går att engagera sig via idag. Hon tror att det finns många ungdomar som inte vet att det finns och arrangeras medborgardialoger.

Det finns enligt Wiberg en viss skillnad när det kommer till hur systematiskt arbetet med medborgardialoger ser ut på olika platser. I exempelvis Botkyrka, Huddinge och Upplands Väsby har man använt sig utav medborgardialog under en längre tid medan det i andra kommuner är ett nyare arbetssätt. Det finns även skillnader i varför planerare väljer att använda sig av medborgardialoger. Det kan vara handlar om allt från att vilja samskapa till att få stämna av en befintlig plan till att informera om något som kommer att ske. Detta kan också skiljas från projekt till projekt. Det kan också finnas olika uppfattningar mellan politiker och planerare kring hur mycket reellt inflytande dialogen ska ges. Wiberg betonar vikten av att kalla det för sitt riktiga namn. Om allt kallas för dialog blir det lätt felaktiga förväntningar på vad det ska leda till.

Medborgardialog beskrivs i många policydokument som ett sätt att minska segregation. Wiberg menar att det inte finns någon given koppling mellan detta. Segregation är ett strukturellt problem som inte går att lösas genom lokala medborgardialoger.

5 Fallstudie Järvalyftet i Stockholm

Kapitlet börjar med en introduktion till hur läget i Sverige- specifikt Stockholmsregionen, ser ut i frågan kring segregation. Då ett flertal av Stockholms förorter är miljonprogramsområden, beskrivs i detta kapitel hur det i många miljonprogram tenderar att bo personer med lägre socioekonomisk klass, och vad det till följd ger för konsekvenser. Kapitlet tar även upp hur Stockholms Stad arbetar för ett ökat medborgarinflytande, och vad för utmaningar som följer. Andra delen av kapitlet består till största del av projekt Järvalyftet; om de involverade aktörerna såsom Stockholms Stad och Svenska Bostäder, men även kring ungdomars roll samt dess uppror.

5.1 Segregation i Sverige och Stockholmsregionen

I Sverige bor ca femhundra tusen människor i områden som enligt svensk polis blivit klassade som utsatta (Rankka 2018). Stockholmsregionen står för över hälften av dessa människor. Majoriteten av befolkningen i utsatta områden i Stockholm har utländskt ursprung och mer än en tredjedel är yngre än 26 år. Av de vuxna i området har en fjärdedel ingen examen från gymnasiet. I utsatta områden är arbetslösheten för vuxna med hög utbildning högre än vad den är för människor utan examen från gymnasiet i resten av Stockholm. Stockholmsregionen har 25 områden som är klassade som utsatta, av dessa ligger åtta stycken i Stockholm Stad (Rankka 2018). Det finns stora skillnader gällande många aspekter när man jämför ett utsatt område med ett icke-utsatt område i regionen (Rankka 2018).

Stockholm kan ses som en delad stad. Människor med hög inkomst bor ofta i enfamiljshus i områden som Bromma (väster om Stockholm), Danderyd (norr om Stockholm) och Lidingö (nordöst om Stockholm), men även i lägenhet i centrala områden, exempelvis Östermalm (Hedin, Clark, Lundholm, Malmgren 2012). Dessa stadsdelar ligger utspritt i Stockholm. Låg- och medelinkomsttagare har en tendens att bosätta sig i södra delen av innerstaden, men även i förorter som ligger i söder, sydväst och nordväst.

I början av 60-talet växte bostadsköerna sig större och större, och bostadsbristen var då det som kom att prioriteras i den svenska politiska debatten (Allmännyttan u.å.b). Året 1965 beslutade Sveriges riksdag att runt om i Sverige bygga en miljon bostäder på tio år (1965-1974). Detta kom att kallas *Miljonprogrammet*. Huvudsyftet med miljonprogrammet var som sagt att bygga bort bostadsbristen, detta genom att bygga relativt moderna hus till rimliga priser (Stockholms Stad u.å.a). För att priserna skulle bli så låga som möjligt infördes standardiseringar; husen skulle i princip byggas likadana. Det prioriterades inte någon trivsamt bostadsmiljö, utan snarare rationaliserades bygget. Fokus låg på storstadsregionerna, Storstockholm fick 180 000 nya lägenheter i form av flerbostadshus.

Sakta men säkert började kritik mot miljonprogrammet infinna sig, då de storskaliga områdena uppfattades som sterila och oinspirerande (Allmännyttan u.å.a). Visionen om att *“Bygga för alla”* höll inte längre, då människor inte i samma utsträckning ville bo i områdena. Personer som hade bättre ekonomiska förutsättningar tenderade att flytta, och kvar blev de personer som hade svårare att komma in på bostadsmarknaden. Resultatet blev en stark socioekonomisk segregation, som ännu inte försvunnit idag. Kriminalitet är därför inte heller något ovanligt i miljonprogramsområden, då de kriminella nätverken har byggts upp under tiden av flera generationer (Polisen 2017).

Segregation blir ett problem för många individer i samhället. Människor får olika förutsättningar i livet (Delegationen mot segregation 2020c). Barn och unga drabbas hårdast, eftersom det både i internationell och svensk forskning har påvisats att resultat i skolan, utbildningsnivå och möjligheten att få jobb är sämre i socioekonomiskt utsatta områden. Den europeiska socialfonden har undersökt 38 förorter runt om i Stockholm och kan konstatera att tre av 10 elever inte blir behörig till gymnasiet då de inte blir godkända i obligatoriska ämnen (Rankka 2018).

5.2 Medborgarnas delaktighet i Stockholms planeringsprocesser

Att Stockholms invånare ska få ha ett större inflytande i stadens planering är något Stockholms Stad jobbat aktivt med de senaste åren (Stockholms Stad 2016). *Vision 2040 - ett Stockholm för alla*, är ett program som tagits fram för just detta; demokratisering av planeringsprocessen. Oberoende av vem du är, ska du ha samma möjlighet att påverka hur samhället ska utvecklas. Arbetet sker på olika nivåer med ett flertal olika aktörer. Exempelvis har stadsdelsnämnden fokuserat på att öka den lokala delaktigheten, i form av dialoger och medborgarforum. Andra nämnder såsom stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden samarbetar för att gemensamt skapa en dialog kring planeringsprocessen. Även andra aktörer jobbar med detta, exempelvis för bostadsbolag dialoger med deras hyresgäster. Andra tillvägagångssätt är att skapa möjlighet för folkomröstningar i kommuner, eller ge rätt till medborgare att förslags till politiska nämnder.

Trots detta arbete för en mer demokratiserad planeringsprocess, finns det fortfarande en rad utmaningar kring detta (Stockholms Stad 2016). Ett problem är att medborgarna som väljer att delta i planeringsprocessen i majoritet är av en högre socioekonomisk och högutbildad grupp. Utmaningen till följd som kommunen står inför är alltså hur de ska inkludera alla olika samhällsgrupper.

5.3 Svenska Bostäders roll i Järvalyftet

Många av miljonprogrammets bostäder uppfördes i stadsdelarna på Järvaområdet i nordvästra Stockholm (Stockholm Stad 2009). Hösten 2007 beslutade kommunfullmäktige om Vision Järva 2030, en samlad vision om Järvalyftet. Beslutet baseras på en undersökning som Svenska Bostäder gjorde i uppdrag av Stockholms stad (Svenska Bostäder u.å.). Målet med undersökningen var att ta reda på vad invånarna i respektive område ansågs kunde förbättras. Resultatet av undersökningen visade att personer i områdena inte kände sig tillräckligt trygga, och även att byggnaderna behövde renoveras samt energieffektiviseras.

Resultatet redovisades i rapporten "Järvas Framtid" (Svenska Bostäder u.å.). Programmet var utformat genom att utnyttja fördelarna som området erbjöd, såsom; god transport, geografiskt läge och erfarenheter av invånare från så gott som hela världen (Stockholm Stad 2009). Syftet var att skapa en social och ekonomisk förbättring i stadsdelarna Akalla, Hjulsta, Husby, Kista, Rinkeby och Tensta. Där utvecklingen i sin tur skulle leda till ett ökat intresse för områdena, dit fler ville flytta och stanna kvar. För att nå visionen var arbetet indelat i fyra olika delmål;

1. Bra boende och mer varierad stadsmiljö
2. Trygghet i vardagen
3. Stärkt utbildning och bra språkundervisning
4. Fler jobb och ökat företagande

Järvaområdet är genomgående med miljonprogramsbostäder, och har därför en tydlig och relativt enhetlig struktur (Stockholm Stad 2009). Att utnyttja fördelarna i området är något som Järvalyftet tog i beaktning. Då bostadsområdena är separerade med olika typer av trafik, var ett val att utnyttja länkarna. Detta både genom att skapa fler länkar mellan de olika stadsdelarna för en tydligare sammankoppling, men även för att knyta Järva vidare till andra omgivande områden. Detta skulle i sin tur leda till ett ökat utbud av affärslokaler och därmed bli ett attraktivare område. Allmänna ytor är också något som stod högt på prioriteringslistan för visionen. Fler parker skulle anläggas, och ett flertal gatustråk behövdes förbättras. Detta för att skapa en mer rumslig och trygg miljö. Det fanns redan en blandning av olika typer av bostäder i de olika områdena, där dessa var flerfamiljshus, radhus, enfamiljshus (Stockholm Stad 2009). I Järvalyftet valde man att lägga till ytterligare enfamiljshus, där dessa skulle vara säregna och unika. Även en användning av större variation av upplåtelseformer. Allt detta för att skapa en större variation av grupper med olika socioekonomiska bakgrunder.

Järvalyftets process började dock allt annat än bra (Svenska Bostäder u.å.). Efter att Svenska Bostäder hade presenterat "Järvas Framtid", uttryckte invånarna sina åsikter genom demonstrationer, fackeltåg och äggkastning. Medborgarna var kritiska till planerna då

ombyggnationerna var så pass omfattande att de boende var tvungna att evakueras, även att vissa av husen skulle rivas då det istället skulle placeras småhus på dessa platser. Något planerna även skulle resultera i var att hyrorna kunde höjas upp till sjuttiofem procent. Invånarna i Järvaområdet tolkade denna plan som om Svenska Bostäders baktanke var att ersätta dem med personer av en högre socioekonomisk klass. Detta resulterade i att förslaget togs tillbaka och att Svenska Bostäder fick börja om, denna gång med kontinuerlig dialog med sina hyresgäster. För att bygga upp en starkare relation med invånarna i Järvaområdet arbetade Svenska Bostäder även med mindre åtgärder i områdena, såsom byta trasiga glödlampor och lås, även kontinuerlig städning för att hålla omgivningen ren. Året 2010 påbörjades renoveringen som bestämdes i samråd med hyresgästerna, detta genom att hyresgästerna själva fick möjligheten att bestämma hur omfattande renovering de ville ha. Renoveringen av Järva kommer totalt att ta tretton år, och varje år påbörjas med cirka tre till fyra samråd med hyresgästerna.

5.4 Protesterna mot Järvalyftet och ungdomarnas roll

I artikeln *Att göra kaos. Om förortspolitik som urban styrregim och demokratiskt spel* skriven av Nazem Tahvilzadeh och Lisa King, diskuterar författarna orsakerna kring upploppet gentemot Järvalyftet (2018). Denna händelse var driven av *Megafonen*- unga aktivister från förortsområden, då de valde att avsluta samarbetet med projekt Järvalyftet. Beslutet om att gå ur samarbetet grundades i att aktivisterna inte kände att deras åsikter och engagemang respekterades. Den politiska rörelsen fick starka reaktioner från myndigheter och de unga aktivisternas uppror blandat med myndigheternas respons, skapade ett så kallat "politiskt kaos".

I artikeln framkommer det att Järvalyftets projektplan är framtaget av Svenska Bostäder (SB), och att medborgarnas åsikter endast representeras i form av enkäter, där SB undersökte tryggheten i stadsdelen (King, Tahvilzadeh 2018). Utifrån denna enkät, tolkade SB det som att medborgarna ställde sig positiva till ombyggnationen. Men motstånd i form av protest från invånarna uppstod tidigt, då Järvalyftet skulle resultera i stora hyreshöjningar. SB valde efter denna händelse att bland annat samordna den så kallade "*Järvdialogen*", vilket hade till syfte att öka medborgarnas deltagande. Järvdialogen bestod av exempelvis stadsvandringar, gårdsfester, gemensamma utvärderingsprocessen och liknande. Resultatet av dialogen blev 30 000 nya synpunkter från 10 000 personer. Det har sedan framkommit att dessa aktiviteter inte hade till syfte att säkerställa något inflytande från medborgarna. Ett annat initiativ av SB, var projektet "*Järva rent och snyggt*", där 150 föreningar gick med för att städa gemensamhetsytor, i utbyte mot ersättning.

Ett flertal andra aktiviteter och dialoger tog också plats, och det var under denna tid *Megafonen* började samarbeta med Järvalyftet (King, Tahvilzadeh 2018). Ungdomarna deltog i en del paneldebatter, och blev någon form av anställda i projektet. De tog även egna initiativ för att nå

ut till den yngre generationen, och visionen för dem var att få fler ungdomar i åldersgruppen 17-25 år att delta i utvecklingen av Järva. Responsen och engagemanget de hoppades få av SB fanns inte, då det var alldeles för vagt enligt dem. Detta resulterade efter några år i protest gentemot kommun och SB. Under en period på tre år (2010-2013) anordnade *Megafonen* folkbildningsträffar och aktiviteter för att samla ungdomar, denna tid kommer att kallas för en *folkrörelsernas renässans*. En hel del ytterligare kampanjer och protester togs vid, där ibland *“Alby är inte till Salu”*. Utifrån *Megafonens* agerande, valde både Svenska Bostäder och Stockholms Stad att “stämpla” organisationens beteende som odemokratiskt och oacceptabelt. King och Tahvilzadeh citerar i artikeln en text publicerad på Ytterstadsborgarrådets blogg, skriven av Moderaterna. I texten framkommer aktörernas åsikter gentemot gruppen.

“Dialogarbetet i Järva är en hörnsten i det pågående arbetet, tyvärr missuppfattar Megafonen syftet med dialogen. Dialog handlar om att ge och ta. Får man inte som man vill i en dialog är inte lösningen att ockupera en lokal och prata om att vissa boende i en stadsdel ska ha vetorätt i alla politiska beslut som fattas. Det demokratiska systemet fungerar inte så. Alliansen i Stockholm har fått förtroendet av väljarna att fortsätta förändringsarbetet i Järva och alla stadens stadsdelar. Det gör vi nu också, i dialog med boende, men det finns en representativ demokratisk ordning som de som inte tycker lika måste förhålla sig till. Det handlar om demokrati, inget annat”. (Thulin 2012, s.120.)

Vad King och Tahvilzadeh i slutet av artikeln diskuterar är hur en liten dos av kritik och ifrågasättande från de icke inflytelserika utomstående parter som behövs för att de ledande aktörerna ska anse det som att “göra kaos” (King, Tahvilzadeh 2018). Det så kallade *kaoset* syftar på då Megafonen framförde sina kritiska synpunkter vid de olika tillfällena, vilket i själva verket inte var särskilt uppskakande, menar King och Tahvilzadeh. Även då diskuteras det i artikeln om hur Järvadialogen inte användes som redskap, utan snarare som marknadsföring. Tanken var aldrig att låta invånarna påverka utvecklingen av Järvaområdet, utan det var snarare en informerande aktivitet där den redan fastslagna planen legitimerades, menar författarna. Järvadialogen är ett praktexempel på hur man utnyttjar slagorden *dialog* eller *medborgarinflytande*.

5.5 Ungdomars röster under upploppen i Husby

Under 2013 var Megafonen även inblandade i protester i Husby (Rensfeldt 2014). Megafonen ledde dessa demonstrationer med syftet att minska polisvåldet som lyfts fram efter att en man i sjuttioårsåldern avlidit av att ha blivit skjuten av polisen. Dessa demonstrationer följdes av vad som skulle bli flera nätter fyllda av bilbränder, skadegörelse och stenkastning. Poliser lockades ensamma in i på tomma bakgator och attackerades av gäng med ungdomar (Malmgren 2014).

Nedan är några citat från ungdomar som plockades upp under 2013 när Husby var i blåsväder. Ungdomarna är anonyma.

“Folk är frustrerade för att dom inte får en fot in i samhället. Folk är frustrerade för att dom inte kan försörja sin familj. Folk är frustrerade för att dom inte känner sig sedda. Folk är frustrerade för att dom känner att dom inte får en ärlig chans...” (Boréus et al. 2014, s. 36).

“Dom bestämmer om våra hyror ska höjas. Dom väljer att ta bort vårdcentralen. Dom ville ta bort apoteket. Dom väljer att stänga ner skolor, och nu efter allt frågar man: ‘Hur kan man förebygga det här?’ Jo, genom att inte ta bort allt ni precis tog bort. Mycket starkt, mycket enkelt, det är så det funkar” (Boréus et al. 2014, s. 34)

“Först började det med nedskärningarna, sen kom REVA och sen kommer dödsskjutningen. Det var de här tre olika processerna som leder till en viss frustration hos människorna” (Boréus et al. 2014, s. 17).

Enligt de tre citaten ovan fanns det redan innan skjutningen en frustration bland många invånare i Husby (Boréus et al. 2014). Att skära ner på skolor och vårdcentraler kan leda till att människorna i området inte känner sig prioriterade i samhället. När även hyrorna höjs så växer frustrationen sig starkare. För dessa tre personer handlade upploppen inte om skjutningen i sig, utan om flera olika handlingar av bland annat politiker som skapat en frustration.

Uppdrag granskning har publicerat ett reportage angående upploppen i Husby 2013 (Rensfeldt 2014). I denna framkommer det olika faktorer till varför upploppen ägde rum. Forskare tror bland annat att det handlar om segregation, ekonomiska klyftor och ett bristande förtroende för polisen. Reportern pratar med ett gäng ungdomar som inte vill att deras uttalande ska spelas in. Enligt reportern uttrycker ungdomarna att de inte har en sund relation till polisen, de nämnde att de hade ett polishat. En av de äldre i ungdomsgänget berättar att han blivit misshandlad av polisen. Polisen Martin Malmgren bemöter detta med att säga att deras polishat troligtvis beror på att dessa ungdomar har haft otrevliga möten med poliser. Han är noga med att ta avstånd från maktmissbruk som eventuellt använts från polisens håll. I reportaget framgår det även att människor ser dödsskjutningen som en beskrivning av relationen mellan polisen och medborgarna i Husby och att de därför inte är chockerade över hur situationen urartade sig under dessa dagar då upploppen ägde rum. En av de som greps i samband med kravallerna har uttalat sig till Uppdrag Granskning, han var själv där första natten för att protestera mot de sociala förhållandena i samhället. Han syftar på att han inte kan få jobb och att han har det tufft hemifrån med sin pappa på grund av det. Han upplevde att anledningarna till varför människor var på

gatorna skiftade, vissa var där av samma anledning som honom och andra på grund av den sjuttio-årige mannens död, det fanns även många andra anledningar.

Upploppen i Husby spred sig som en löpeld över Stockholm och Sverige (Rensfeldt 2014). Redan den andra natten hade ungdomar i Stockholms Södra förorter börjat göra upplopp och spridningen fortsatte, först i Stockholm och sedan i hela landet. Efter ungefär en vecka lugnade det ner sig i Husby, medan det blev värre i andra delar av landet. Efter över två veckor avslutade polisen i Stockholm alla insatser. I Sverige brann totalt ca 350 bilar och i Stockholm ingrep polis och brandkår ca 40 gånger under dessa nätter.

6 Analys

Analysen är indelad i två avsnitt, där det första avsnittet behandlar medborgardeltagandet i segregerade områden, baserade på vår fallstudie Järvalyftet. Därefter kommer ett avsnitt som behandlar ungdomars delaktighet och inflytande i planeringsprocessen, och hur man kan verka för ett ökat engagemang.

6.1 Medborgardeltagande i segregerade områden

Såväl i intervjuerna med Tunström (2020) och Thavilzadeh (2020) som i litteraturen diskuteras vad segregation egentligen är. I denna diskussion handlar en del om vilken geografisk nivå som är relevant att utgå ifrån när man talar om segregation (Delegationen mot segregation 2020c, Tunström & Wang 2019, Rankka 2018). Tunström (2020) vill belysa att segregation är något som drabbar hela samhället, det vill säga ett problem på samhällsnivå. Hon menar att det inte är ett område som är segregerat, utan hela staden är segregerad. Delegation mot segregation (2020f) syn på segregation överensstämmer med Tunström (2020) vad gäller synen att det är ett problem för hela samhället. Myndigheten vill däremot lyfta fram att det är problem även på individ- och områdesnivå (Delegation mot segregation 2020c, Delegation mot segregation 2020d). Alla i samhället påverkas på något sätt, oavsett om det är positivt eller negativt, och vissa mer än andra.

Tahvilzadeh (2020) å sin sida menar att segregation är en relation som finns i staden, snarare än en specifik stadsdel. Segregation handlar mer om vilken syn människor har på varandra, än att det beror på var människor med exempelvis olika inkomst bor rent geografiskt. För att belysa sitt resonemang tar han upp upploppen i London 2011 som exempel. Under denna tid i London bodde människor med olika socioekonomiska förutsättningar blandat i innerstaden, ibland även i samma byggnad. Oberoende av hur människor av olika socioekonomiska klasser bosatte sig, tenderade gruppen med lägre socioekonomisk klass att göra upplopp i vilket fall. Det Tahvilzadeh (2020) syftar på är att det finns ett problem i samhället, men det handlar inte om var människor bor utan mer om bilden människor har på samhället. Det är inte segregationen i sig som är ett problem i Sverige, utan snarare vad för konsekvenser det för med sig; konsekvenser i form av ojämlikhet och orättvisa.

Tahvilzadeh (2020) för fram att de strukturella och sociala olikheter som existerar mellan områden, i sin tur kan påverka politiken. Han säger att ett problem som uppstår är att vissa grupper får svårare att framföra sina åsikter, då områden med lägre socioekonomisk klass tenderar att ha lågt valdeltagande i de olika politiska valen. Denna fråga har en tydlig koppling till planeringsprocesser som beslutas genom representativ demokrati. Detta då vissa stadsdelar

med lågt valdeltagande inte får samma inflytande. När Delegation mot segregation (2020a) genomförde en undersökning om deltagande i Sveriges kommuner, var svaren till största del från områden av en högre socioekonomisk klass. Tahvilzadeh (2020) uppskattar att valdeltagandet i vissa delar av riket är upp mot nittio procent, medan det i vissa utsatta stadsdelar kan vara så pass lågt som fyrtio procent. Detta kan ses som ett problem, då det i en demokrati är en förutsättning att alla invånare oavsett var man bor, har samma möjlighet att delta och påverka. Det handlar även om att det är viktigt att allas åsikter kan få väga lika tungt.

Enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor kan man säga att det finns två viktiga funktioner som gäller medborgardeltagande, med tydliga kopplingar till stadsplaneringsprocesser (Sveriges Kommuner och Landsting 2012). Dels handlar det om människors rättighet att få vara med och påverka utvecklingen, dels handlar det om hur man säkrar att man fångar upp och tar hänsyn till människors kunskaper, åsikter och idéer, så att dessa kan vägas in på ett rättvist sätt i planeringen. Som poängterats ovan finns en variationen i valdeltagandet mellan olika stadsdelar som avspeglade sig i deltagandet i den undersökning som Delegationen mot segregation (2020a) genomförde. Detta innebär att vissa grupper i större utsträckning är med och påverkar hur våra samhällen och städer utvecklas, vilket är problematiskt. Enyedi (2004) har lyft detta och poängterar att kontakten med medborgare är viktig. Han säger att det genom exempelvis användande av statistik inte går att se hur invånarna upplever sin levnadssituation i sin hemort, eller vad de eftersöker i sin vardag. Detta är något som personen i fråga själv måste förklara. Enligt Enyedi krävs det därmed direktdemokrati för att få en till en rättvis planering.

Att hitta väl fungerande vägar för att öka deltagandet och inflytandet i relation till planeringsprocessen är inte helt enkelt. Om det inte görs på ett bra sätt kan det ibland i värsta fall bidra till negativa känslor och potentiellt ett minskat engagemang (King, Tahvilzadeh 2018). År 2006 genomförde Svenska Bostäder en enkätundersökning i Järva där man sade att man ville höra vad invånarna ansåg behövde förbättras i området. Denna enkät fyllde så att säga "kvoten" för medborgardeltagandet, och det var alltså enbart med denna metod som invånarnas tankar och åsikter samlades in. Genom att endast använda denna undersökning som medborgarperspektiv skapades mycket känslor hos invånarna, då planen inte resulterade i vad de engagerade medborgarna hade hoppats på. Resultatet blev som sagt evakuering och ökning av hyror.

Detta är en problematik som Tunström (2020) tar upp, det vill säga om man genomför initiativ för att öka medborgarinflytande är det viktigt att det genomförs på ett bra sätt, annars kan medborgarna bli besvikna. Tunström (2020) säger att olika former av medborgardialoger är ett brett verktyg som används inom dagens planeringsprocesser, och det kan ses som ett sätt att öka det lokala engagemanget i exempelvis en stadsdel, vilket i sin tur kan leda till att människorna trivs bättre. Tahvilzadeh (2020) är inne på ett liknande resonemang. Han anser att problemet med lågt engagemang i vissa utsatta områden, till viss del kan lösas genom att i större utsträckning låta medborgarna få delta i olika workshops och dialoger. De kan på så sätt få komma i kontakt

med människorna som jobbar inom projektet. Dessa åtgärder skulle kunna bidra till ett större intresse för och mer kunskap om stadsutveckling. Tahvilzadeh (2020) tror att om man kan få människor att delta i medborgardialoger får människorna ta del av information som annars kan uppfattas som svårtillgänglig och svårförståelig. Detta kan i sin tur göra att människor känner sig mer delaktiga och får en förståelse för visionen för en plats, och kan känna en tillhörighet i utvecklingsprocessen. Ökat medborgardeltagande kan även utföras på andra sätt än via workshops och dialoger. I Järvalyftet skapades deltagandet genom att Megafonen tilldelades en anställning, där förhoppningen från personerna från Megafonen var att de på så sätt skulle kunna påverka och få sina åsikter hörda (King, Tahvilzadeh 2018). Detta blev dock inte det verkliga utfallet, vilket resulterade i känslor av besvikelse. Resultatet av medborgarinflytandet gav alltså även i detta initiativ inte en ökad känsla av delaktighet, utan snarare tvärt om. Följden blev att Megafonen sökte andra vägar att skapa inflytande, vilket blev i form av genom demonstrationer och uppror. Detta visar på vikten av det som flera påpekat, att noga tänka igenom och välja ut metoder för ökat medborgardeltagande och medborgarinflytande. Det är vidare viktigt att se till så att processerna blir bra – att medborgarnas engagemang tas tillvara och att deras tankar, åsikter och idéer får möjlighet att få genomslag i planen och därmed i hur deras stadsdelar och samhällen utformas.

6.2 Ungdomars inflytande i planeringsprocessen

En målgrupp som denna studie titta på speciellt är ungdomar, och deras delaktighet och inflytande i stadsplaneringsprocesser. Tunström (2020) menar att man med hjälp av olika metoder kan bidra till ett ökat engagemang hos ungdomar. Att låta ungdomar få större inflytande i planeringsprocessen visar sig i många fall dessutom skapa ett bredare intresse för stadsplanering. Wiberg (2020) å sin sida menar att det redan finns ett intresse bland ungdomar att delta i stadsplaneringen, men att de inte vet hur de kan engagera sig eller var de ska vända sig i sådana frågor. Hon påpekar att de flesta troligtvis inte ens vet att medborgardialoger existerar. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har fått i uppdrag att förbättra informationen till unga om hur man deltar (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). Det första som måste göras är att informera ungdomar om vad de som individer kan göra för att påverka. Det andra myndigheten har gjort är att be Sveriges ungdomsråd att starta en hemsida för att anpassa informationen till de forum där unga finns tillgängliga. På denna webbsida kan man hitta all information om hur man ska gå tillväga för att skapa sig ett inflytande.

En utmaning som Tunström (2020) belyser är att hitta projekt som intresserar olika ungdomar, då det finns många olika undergrupper inom begreppet ungdomar. Det finns ungdomar som jobbar respektive inte jobbar, de som bor hemma respektive de som inte bor hemma, etcetera. Genom att anpassa olika projekt och metoder till olika sociala grupper är det ett sätt att uppnå ökat

engagemang. Sundsvall är en kommun som arbetat med detta och där har man använt metoden photovoice för att inkludera unga med funktionsvariation (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). Det kan även vara relevant att anpassa metoderna beroende på om projektet riktar sig mot landsbygden eller i storstaden.

Ett tydligt exempel på ett projekt som anpassats till en specifik undergrupp av ungdomar, är då Malmö stad beslutade om att engagera unga kvinnor i planprocessen för Rosens Röda Matta, en plats som annars dominerades av aktiviteter riktade mot unga män (Boverket 2015). Att låta unga kvinnor ta del av planprocessen från start till slut visade sig både leda till ett ökat intresse och ett önskvärt slutresultat från den specifika gruppen i fråga. Projektet kan på så sätt kopplas till Boverkets version av Arnsteins Delaktighetsstege, där denna studies uppfattning är att medborgarinflytandet kommer till uttryck mellan stegen *delaktighet* och *medbestämelse* (Boverket 2018). Att befinna sig högt upp på stegen kring medborgarinflytande var i detta projekt till sin fördel.

För att dra en parallell till Järvalyftet, går det att urskilja en tydlig skillnad mellan dessa två projekt. I Järvalyftets tidiga skeden av planeringsprocessen pekar det klart och tydligt på att medborgarnas inflytande hamnar längre ner på stegen än i initiativet i Malmö (Boverket 2015, Boverket 2018, Svenska Bostäder u.å.). Här diskuteras snarare *information*, och i bästa fall *förankring*. Järvaldialogen är ett tydligt exempel på när medborgardialoger snarare används för att legitimera planer som redan beslutats än att fungera som ett forum för åsikter och diskussion (Tahvilzadeh 2020). Något att belysa är att medborgarna förväntade sig ett högre inflytande än vad som gavs av Stockholms Stad och Svenska Bostäder, vilket resulterade i starka reaktioner. Aktörerna erbjöd inte det inflytande som medborgarna hade i åtanke, så medborgarna skapade sitt eget inflytande, som nämndes ovan. Megafonen är ett exempel på en organisation som växte fram under tiden då kritiken mot Järvaldialogen lyftes. I organisationen samlades unga från olika kretsar, för att gemensamt styra mot samma mål. Oavsett om medborgardialogerna och projektet var till för att skapa intresse eller inte hos ungdomarna, var detta en av de resulterande effekterna. De skapade tillsammans en kollektiv röst, och lät inte någon annan aktör forma den. Situation understödjer vad Tunström (2020) säger angående för- och nackdelar vad gäller ett ökat medborgarinflytande. Då åsikterna från medborgardialogerna vid Järvalyftet inte togs i beaktning i samma utsträckning som de deltagande hade hoppats på, blev de besvikna. Men fördelen är att ett stort intresse skapades.

Generellt sätt går det att urskilja ett flertal olika metoder för att göra ungdomar mer engagerade i stadsplaneringen, exemplet från Rosens Röda Matta är en av dem (Malmö Stad 2020). Andra metoder som har tillämpats och gett positiva resultat är att gemensamt sätta mål och visioner, som ungdomar, politiker och institutioner tillsammans arbetar för (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). Tillvägagångssätt för denna metod är att exempelvis använda sig av inflytelsecaféer, photovoice och även se till att unga och politiker interagerar med

varandra. En annan viktig metod att lyfta fram är att skapa tillgänglighet; Planeraren, arkitekten eller kommunen är den som sätter ramarna för vem och vilka som ska och kan engagera sig i en planeringsprocess (Stockholms Stad 2016). *När, var* och *hur* medborgardialogen infinner sig, utformar resultatet. Att anpassa detta till ungdomar kan man till exempel göras genom att skapa appar, sms-paneler och andra digitala verktyg för att skapa tillgänglighet för denna samhällsgrupp (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b). Att använda sig mer av medborgarbudgets i Sverige, kan även vara ett sätt att skapa större inflytande (Tahvilzadeh 2020). Det är relativt nytt och obekant tillvägagångssätt i den svenska planeringen, och skulle därmed kunna skapa nyfikenhet hos medborgare, både äldre och yngre, som annars inte engagerat sig i planeringen.

7 Diskussion och Slutsats

7.1 Diskussion

Segregation i termer av en geografisk uppdelning av människor från olika socioekonomiska grupper i samhälle behöver i sig inte vara ett problem. Utan det handlar mer om de konsekvenser som segregationen för med sig. Ett tydligt exempel som fördes fram i studien var att även ett område som Östermalm där människor med hög socioekonomisk standard lever kan sägas vara segregerat. Här följer dock inte samma konsekvenser som i ett område som exempelvis Husby där det finns en koncentration av människor med lägre socioekonomisk standard. Så det är inte uppdelningen och koncentrationen i rummet av olika socioekonomiska grupper som är det viktiga utan själva ojämlikheten i de olika gruppernas livsvillkor.

Det pratas mycket i de politiska debatterna om att vi ska bygga bort segregationen; använda oss av olika upplåtelseformer, koppla samman områden, variera bebyggelser. Men i slutändan kommer det i många fall handla om en ojämlikhet. Om det är något som samhället ska försöka bygga bort, är det just ojämlikheten. Denna kommer inte att försvinna genom att bygga pampiga villor i förorten, eller fler bostadsrätter. Utan det handlar istället om att bygga upp ett förtroende, en tillit från medborgarnas sida gentemot kommun och andra aktörer. Det handlar om att mötas på mitten.

I dagens planering handlar det om att arbeta proaktivt, att arbeta emot framtidens segregation. Den svenska planeringspolitiken måste ersätta frågan *Är dagens Sverige segregerat?* till *Hur förebygger vi ett framtida segregerat Sverige?*. Det handlar om att vara öppen för förändringar, skapa nya sätt att gå tillväga. Vi måste lära oss av misstagen som tidigare skett, och lyssna på vad Sveriges befolkning har att säga. Vi måste lyssna på vad exempelvis invånarna i Husby vill förmedla i sina uppror. Vad är det de försöker uttrycka genom sina handlingar? Det handlar för många inte om skjutningar i sig; utan det handlar om ett missnöje som finns bland förortens unga, om hur dessa människor känner sig bortglömda i politiken och planeringen. Det går inte att i planeringspolitiken prata om att skapa bättre förutsättningar för invånarna i förorten, samtidigt som man höjer hyrorna med sjuttio procent. Det handlar om att politiker och planerare måste öppna ögonen, och inse var problemet egentligen ligger. För det ligger inte i att olika typer av människor bosätter sig i olika områden, utan det ligger i ett missnöje av orättvis behandling.

Frågan kvarstår då, hur ska vi skapa en rättvis planering. Är det genom ett ökat medborgardeltagande? Är det genom att demokratisera, skapa direktdemokrati i planeringsprocessen? Öppna fler forum, för att lyfta frågor kring stadsplanering?

Medborgardeltagande finns i alla områden, men i olika utbredningsgrad. Studien pekar på att invånare kan känna sig mer delaktiga, men även känna sig ännu mer utanför genom att delta. Detta beroende på hur mycket av åsikterna som tas i beaktning. Alltså kan medborgardeltagande både ge positiva, men även negativa utfall. Vi pratar mycket om att ett ökat medborgarinflytande kan minska segregationen, men en viktig fråga är även om medborgardeltagande kan skapa en ökad känsla av ojämlikhet, skapa ett ökat polariserat förhållande. Kan medborgardeltagande genom exempelvis fler dialoger öka segregationen, om dialogerna endast används som en formalitet? Att öka medborgardeltagande i segregerade områden, behöver alltså inte leda till ett ökat medborgarinflytande. Det är vid denna punkt, som missförstånd kan uppstå, då medborgarna och involverade aktörer kan ha olika uppfattning om medborgarnas inflytande. Något att fundera över, är om missförståndet antingen skapats genom bristfällig information gentemot medborgarna, eller om det är så att de involverade medborgarna har en förväntan att delaktighet alltid leder till inflytande. Om deltagandet endast blir ett deltagande, och därmed inte ett inflytande, så tolkas det utifrån fallstudien Järvalyftet som att det är vid denna tidpunkt tilliten gentemot aktörerna försvinner. Som vi förstår, handlar det mycket om attityden som finns mellan de olika parterna. Kommun, stadsplanerare, arkitekt eller annan aktör, kan inte gå in i rollen som härskare, och se medborgarnas roll som underordnad. Det handlar om att finna en balans, där alla parter tillsammans sätter ramen för dialogen och till sin följd projektet i fråga. En tillit från båda hållen, gentemot varandra måste skapas.

Utsatta områden är underrepresenterade i olika politiska processer. Genom att låta invånarna i dessa områden forma sina egna röster och åsikter, bli hörda om vad de gillar och vad de ogillar, vara delaktiga och skapa inflytande; kan få dem att känna tillhörighet och tillit. Förhoppningsvis kan detta få klyftan att minska. Det räcker inte med att endast använda sig av medborgardialoger, utan snarare att fokus måste läggas på ett ökat medborgarinflytande generellt sätt. Ett ökat medborgarinflytande där alla, oberoende av vem du är, behandlas med respekt och förtroende. För att göra detta, samtidigt skapa ett intresse hos medborgarna gentemot stadsplanering, måste vi applicera rätt tillvägagångssätt, på rätt grupp av människor. När det gäller ungdomar, kan vi inte generalisera, då det finns många undergrupper. Men något vi kan göra, är att använda oss av den digitaliserade världen vi idag lever i. Vi kan utnyttja tekniken, för att fånga intresset hos dagens ungdomar. För att skapa ett intresse, måste vi först och främst demokratisera planeringsprocessen. Annars hamnar vi ännu en gång, vid brytpunkten mellan deltagande och inflytande. För att engagera och inspirera dagens ungdomar för ökat engagemang, måste vi försäkra dem om att deras åsikter kommer påverka utvecklingen av samhället. Aktivt agerande, väger tyngre än löften, därför måste politikerna agera med handlingar, för att skapa förtroende gentemot ungdomarna.

7.2 Slutsats

Utifrån studien kan det konstateras att begreppet segregation per definition, inte är ett problem. Problemet ligger i konsekvenserna som följer, däribland diskriminering och arbetslöshet. I frågan om hur medborgardeltagandet ser ut i segregerade områden, kan vi utifrån studien se att det finns ett deltagande, men i en lägre utsträckning än i områden med invånare av en högre socioekonomisk klass. Orsaker till det bristande deltagandet kan vara att medborgarna inte känner tillit och förtroende gentemot kommun, planerare och andra involverade aktörer, och därför väljer att avstå från att delta. En slutsats baserad på Järvalyftet, är att medborgardeltagande inte nödvändigtvis behöver leda till medborgarinflytande. Det är vid övergången mellan deltagande och inflytande som missförstånd kan uppstå, då medborgarna och involverade aktörer kan ha olika uppfattning om medborgarnas inflytande.

Utifrån studien kan vi även konstatera att för ett ökat deltagande i stadsutvecklingen från ungdomar, måste vi förmedla information om hur de kan engagera sig i planeringsprocessen. Ungdomar vet generellt inte hur de kan engagera sig, och därmed finns en avsaknad av deltagande idag. Ett ökat intresse hos ungdomar gentemot stadsplanering måste skapas för att öka deras inflytande. Genom att öppna fler forum där de uppmuntras att uttrycka sina åsikter om planeringsfrågor, ökar både intresse och engagemang. Forum i form av exempelvis inflytelsecaféer, råd eller photovoice. En annan slutsats är även att olika projekt lockar olika typer av grupper, det är därför viktigt att skapa varierande projekt för att inte göra någon grupp underrepresenterad. Vidare har planerare och politiker en mycket avgörande roll i hur medborgarnas åsikter tas till hänsyn, beroende på vilken inställning de har gentemot medborgardeltagande, och även hur villiga de är att samarbeta med invånarna. Avslutningsvis anser vi att lösningen för ett ökat engagemang gentemot stadsplanering, kräver mer än bara möjlighet att delta. Det kräver möjlighet för inflytande och möjlighet att påverka, oberoende av vem du är.

7.3 Förslag till vidare studier

Ett förslag till vidare studie som skulle kunna komplettera vår studie är att intervjua Svenska Bostäder eller Stockholms Stad. Detta för att få ta del av fler perspektiv och få en bredare förståelse för medborgardeltagandet i Järvalyftet, men även i planeringsprocesser generellt. Ett annat förslag skulle även kunna vara att intervjua medlemmar i organisationen Megafonen.

Ett annat förslag på fortsatta studier skulle det vara av intresse att undersöka mer generellt om hur kopplingen mellan medborgarinflytande och demokratisering av planeringsprocessen ser ut.

Denna studie skulle inte baseras på ett specifikt fall, utan mer på vetenskapliga teorier, och intervjuer med bland annat politiker, byggaktörer och medborgare.

Referenser

Allmännyttan (u.å.a). *Kritik mot miljonprogrammet*.

<https://www.allmannyttan.se/historia/tidslinje/kritiken-mot-miljonprogrammet/> (hämtad 2020-04-01).

Allmännyttan (u.å.b). *Miljonprogrammet*.

<https://www.allmannyttan.se/historia/tidslinje/miljonprogrammet/> (hämtad 2020-03-31).

Andersson, R. (2017). *Segregation: Vad menas och hur mäts den?* Forskning i korthet.

<https://forte.se/app/uploads/2017/05/fik-nr-9-webbboendese segregation.pdf> (hämtad 2020-03-30).

Boréus, K., De los Reyes, P., Estrada, F., Flyghed, J., González Arriagada, A., Hörnqvist, M., Lundgren, M., Lundström, M. (2014). *Bilen brinner... men problemen är kvar*. Stockholm Stad.

https://stockholmia.stockholm.se/globalassets/bocker/bilen_brinner_husby_rapport.pdf (hämtad 2020-04-08).

Boverket (2014). *Urbana guldkorn: Resultat från Delegationen för hållbara städers stödprojekt*.

<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2014/urbana-guldkorn.pdf>.

(hämtad 2020-05-17).

Boverket (2015). *Hållbar stadsomvandling Malmö – Fokus Rosengård*.

<https://www.boverket.se/contentassets/8997dbc1eb714d49bc987a66de37f56e/aktuell-slutrapport-hs-rosengard-rattad-sid-74-75.pdf>. (hämtad 2020-05-17).

Boverket (2018). *Delaktivhetstrappan beskriver grad av inflytande*.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/kommunal-planering/medborgardialog1/vad-ar-medborgardialog/delaktighetstrappan-beskriver-grad-av-inflytande/> (hämtad

2020-04-21).

Boverket (2020a). *En dialog som går utöver samråd enligt PBL*.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/kommunal-planering/medborgardialog1/vad-ar-medborgardialog/en-dialog-som-gar-utover-samrad-enligt-pbl/> (hämtad

2020-04-21).

Boverket (2020b). *Stärka demokratin*.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/kommunal-planering/medborgardialog1/varfor-satsa-pa-utokad-medborgardialog/starka-demokratin/> (hämtad 2020-04-21).

Delegation mot segregation (2020a). Annonssbilaga från Delegationen mot Segregation, *Dagens Samhälle*. 5 mars

https://www.delmos.se/wp-content/uploads/2020/03/delegationen_mot_segregation_annonsbilaga_dagens_samhalle.pdf (hämtad 2020-04-29).

Delegation mot segregation (2020b). *Ett nationellt system för uppföljning av segregation*.

<https://www.delmos.se/wp-content/uploads/2019/03/Ett-nationellt-uppfoljningssystem-av-segregation.pdf> (hämtad 2020-04-30).

Delegationen mot segregation (2020c). *Individnivå*.

<https://www.delmos.se/om-segregation/segregationens-konsekvenser/individniva/> (hämtad 2020-03-30).

Delegationen mot segregation (2020d). *Områdesnivå*.

<https://www.delmos.se/om-segregation/segregationens-konsekvenser/omradesniva/> (hämtad 2020-03-30).

Delegationen mot segregation (2020e). *Om segregation*. <https://www.delmos.se/om-segregation/> (hämtad 2020-03-20).

Delegationen mot segregation (2020f). *Samhällsnivå*.

<https://www.delmos.se/om-segregation/segregationens-konsekvenser/samhallsniva/> (hämtad 2020-03-30).

Delegationen mot segregation (2020g). *Segregationens orsaker*.

<https://www.delmos.se/om-segregation/segregationens-orsaker/> (hämtad 2020-03-30).

Enyedi, G. (2004). *Public participation in socially sustainable urban development*.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000135555> (hämtad 2020-05-03).

Forskningsstrategier (u.å). *Fallstudier*. <https://forskningsstrategier.wordpress.com/fallstudier/> (hämtad 2020-06-04).

Gummesson, E. (2003). *Fallstudiebaserad forskning*. I Gustavsson, B. (red). *Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen*. (hämtad 2020-06-04).

Hedin, K., Clark, E., Lundholm, E., Malmgren, G. (2012). *Neoliberalization of housing in Sweden: gentrification, filtering and social polarization*. Lund University.
<https://lup.lub.lu.se/search/ws/files/2337294/2796177.pdf> (hämtad 2020-03-31).

Holmberg, S. (2016). *Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden*. Brottsförebyggande Rådet.
https://www.bra.se/download/18.37179ae158196cb1723309b/1480436880282/2016_20_Insatser_mot_brott_och_otrygghet.pdf (hämtad 2020-06-10)

Kings, L., Tahvilzadeh, N. (2018). *Att göra kaos: Om förortspolitik som urban styrregim och demokratiskt spel*. <http://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1219939/FULLTEXT01.pdf> (hämtad 2020-04-28).

Malmgren, M. (2014). "De enda som tjänar på Husbyupplöppen är gangsters och rasister". SVT Nyheter.
<https://www.svt.se/opinion/de-enda-som-tjanar-pa-husbyupploppen-ar-gangsters-och-rasister-1>. (hämtad 2020-05-06).

Malmö Stad (2013). *Rosengårdsstråket*.
<https://malmo.se/download/18.228b8e2313f816262749ff8/1491299398924/Roseng%C3%A5rdsstr%C3%A5ket.pdf> (hämtad 2020-05-17).

Malmö Stad (2020). *Rosengårdsstråket*.
<https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Malmo-stads-miljoarbete/Oversikt-avslutade-projekt/Rosengard-i-forvandling/Rosengardsstraket.html> (hämtad 2020-05-17).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016a). *Medborgarförslag från unga*. (hämtad 2020-06-03).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016b). *Ungas inflytande i kommuner och landsting*. (hämtad 2020-06-03).

Polisen (2017). *Utsatta områden: Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. (hämtad 2020-04-19).

Rankka, M. (2018). *Hårda fakta: så segregerat är Stockholm*. Stockholms handelskammare. (hämtad 2020-03-30).

Regeringskansliet (2018). *Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation*.
<https://www.regeringen.se/49feff/contentassets/a29a07890ec24acd900f5156fbf45f08/regeringen-s-langsiktiga-strategi-for-att-minska-och-motverka-segregation.pdf> (hämtad 2020-05-07).

Rensfeldt, G. (2014). *UG-referens: Upploppen i Husby*. SVT Nyheter.
<https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/referens/ug-referens-upploppen-i-husby> (hämtad 2020-06-03).

Stockholms Stad (u.å.a). *Miljonprogrammet*.
<https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/staden-vaxer/miljonprogrammet/> (hämtad 2020-03-31).

Stockholms Stad (2009). *Vision Järva 2030*.
<https://www.yumpu.com/sv/document/read/20167355/vision-jarva-2030-del-1-stockholm-vaxer> (hämtad 2020-04-05).

Stockholms Stad (2016). *Medborgare med mandat*.
<https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/utredningar-statistik-och-fakta/utredningar-och-rapporter/social-hallbarhet/medborgare-med-mandat---dialog-och-delaktighet---delrapport-fran-kommissionen-for-ett-hallbart-sthlm.pdf> (hämtad 2020-04-28).

Svenska Bostäder (u.å.). *Järvalyftet*. (hämtad 2020-06-04)
<https://www.svenskabostader.se/var-historia/artiklar/jarvalyftet/>

Sveriges Kommuner och Landsting (2012). *Medborgardialog för unga*.
<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7164-779-5.pdf?issuusi=ignore>. (hämtad 2020-06-02).

Tunström, M., Wang, S. (2019). *Den segregerade Staden: En nordisk översikt*. Nordiska ministerrådet. <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1299557/FULLTEXT02.pdf> (hämtad 2020-04-29).

Ungdomsstyrelsen (2010). *Fokus 10: En analys av ungas inflytande*.
https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/fokus10.pdf (hämtad 2020-06-03).

Vetenskapsrådet (2018). *Svensk forskning om segregation - en kartläggning*.
https://www.vr.se/download/18.4dd26b09169cbe0ddda629/1555326345256/Svensk-forskning-om-segregation_VR_2018.pdf (hämtad 2020-04-29).

Warne, M. (2012). *Med våra ögon: En metodbok om photovoice*. Mittuniversitet.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/96c8eef924946d880ce04d30c520bb7/med-vara-ogon2-metodbok-photovoice.pdf> (hämtad 2020-06-04).

Bilagor

Intervjufrågor Moa Tunström:

- *Finns det en koppling mellan segregation och medborgardialoger?*
- *Finns det medborgardialoger som sker endast för att visa upp planförslaget och inte har en tanke på att ge medborgarna inflytande?*
- *Finns det några mönster kring att man i socioekonomiskt svagare områden använder medborgardialoger för att informera medborgarna. Medan man i socioekonomiskt starkare områden använder dem för att ge inflytande till invånarna?*
- *Vad skulle du se för fördelar och nackdelar med ett större medborgarinflytande?*
- *Hur kan man skapa ett större intresse hos ungdomar att vara med och påverka stadsutvecklingen?*

Intervjufrågor Nazem Tahvilzadeh

- *Anser du att det finns en koppling mellan segregation och medborgardialoger?*
- *Blev Megafonen mer involverade i processen för att kommunen och andra aktörer lät dem? Skapades det då ett intresse hos dem?*
- *Var Svenska Bostäders tanke att ge medborgarna inflytande under Järvalyftet eller var medborgardialogerna endast en formalitet?*
- *Tror du att man på t.ex Östermalm skulle kunna ha medborgardialog endast för att det ska ingå i processen, exempelvis med ombyggnationen av Sturegallerian? Eller tror du att större hänsyn tas till åsikter från medborgare på Östermalm?*
- *Är det det svårt som enskild individ höras i planeringsprocessen? Behöver man ett kollektivt agerande?*
- *Hur ska man få personer att bli mer engagerade?*
- *Hur ska man få planerare och arkitekter att lyssna?*
- *Vad är en lyckad medborgardialog?*

Intervjufrågor Sofia Wiberg:

- *Vad anser du är en lyckad respektive misslyckad medborgardialog?*
- *Hur kan man skapa ett större intresse hos ungdomar att vara med och påverka stadsutvecklingen?*
- *Vilka medverkar normalt sett under en medborgardialog? Anser du att de som medverkar i de flesta fallen representerar de olika grupperna i området?*

- *Anser du att planeraren använder sig av fler medborgardialoger i vissa områden än andra?*
- *Anser du att planeraren använder sig av medborgardialoger som en formalitet eller i syfte för att ge inflytande åt invånarna?*
- *Anser du att det finns en koppling mellan segregation och medborgardialoger? Och isåfall hur?*

TRITA -ABE-MBT-20641